

ΣΟΝΙΑ-ΣΟΦΙΑ ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ

Η πρώτη Ελληνίδα Αλεξιπτωτίστρια

Κείμενο: Αντιστράτηγος ε.α. Χρήστος Σ. Φωτόπουλος
Επίτιμος Γενικός Επιθεωρητής Στρατού

- [Πρόλογος](#)
- [Ο γιατρός Φιλοποίμην Στεφανίδης](#)
- Σόνια-Σοφία Στεφανίδου, η πρώτη Ελληνίδα αλεξιπτωτίστρια
 - ο Περίοδος 1907-1940.
 - [Τα παιδικά και εφηβικά της χρόνια](#)
 - [Η υπηρεσία της στο Δημόσιο \(1927-1940\)](#)
 - ο Περίοδος 1940-1941.
 - [Λίγο πριν από τον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο](#)
 - [Εθελόντρια στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο 1940-41](#)
 - [Εθελοντής Αδελφή Νοσοκόμος στη Γραμμή των Πρόσω](#)
 - ο Περίοδος 1941-1944.
 - [Η πρώτη απόπειρα διαφυγής της στο εξωτερικό](#)
 - [Η δεύτερη προσπάθεια διαφυγής στη Μέση Ανατολή](#)
 - [Το ταξίδι της για τη Μέση Ανατολή](#)
 - [Οι πρώτες δυσκολίες στο εξωτερικό](#)
 - [Αδελφή Νοσοκόμα στα Στρατιωτικά Νοσοκομεία Αλεξάνδρειας και Χεντέρας](#)

- [Εκπαίδευση στις Αγγλικές Μυστικές Υπηρεσίες](#)
 - [Μυστική Αποστολή στην Κατεχόμενη Ελλάδα](#)
 - [Στο Ελληνικό Εθελοντικό Γυναικείο Σώμα](#)
 - [Μυστική αποστολή στη Μεγαλόνησο Κρήτη](#)
 - [Αναχώρηση από το Κάιρο και επιστροφή στην ελεύθερη Ελλάδα](#)
- Περίοδος 1945-1990.
 - [Συνέχιση της υπηρεσίας της στο Δημόσιο \(1945 -1967\)](#)
 - [Τα τελευταία της χρόνια \(1968 - 1990\)](#)
 - [Ηθικές αμοιβές και τιμητικές διακρίσεις](#)
- [Επίλογος](#)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πριν από δέκα (10) ακριβώς χρόνια έκλεισε για πάντα τα μάτια της η πρώτη Ελληνίδα Αλεξιπτωτίστρια Σόνια-Σοφία Φ. Στεφανίδου, μια σπάνια γυναίκα που με τις αξιέπαινες πράξεις της και τους υπέροχους αγώνες της για τη δοκιμαζόμενη, κατά την εποχή του μεγάλου πολέμου 1940-44, πατρίδα μας, απόκτησε μεγάλη δημοσιότητα και προξένησε το θαυμασμό και την αγάπη των Ελλήνων της ηρωικής γενιάς του '40. Έφυγε ήσυχα και σεμνά, όπως ακριβώς ήταν και στον καιρό της δόξας της, αφήνοντας όμως πίσω της για πάντα μια ιστορία Αγώνων και Θυσιών, ανεκτίμητη παρακαταθήκη για τις νεώτερες γενιές των Ελληνίδων.

Προσωπικά δεν είχα τη μεγάλη τιμή να γνωρίσω την Σόνια-Σοφία Στεφανίδου, αν και είχα κάτι κοινό με εκείνη· ήμουν παλαιός καταδρομέας και αλεξιπτωτιστής στην αμέσως μετά τον πόλεμο εποχή. Όταν, αρκετό καιρό μετά το θάνατό της, κατά τη διάρκεια κάποιας ιστορικής έρευνας βρήκα τις Εγκύκλιες Διαταγές του έτους 1945, με τις οποίες της απονέμοντο στρατιωτικά πολεμικά μετάλλια, σκέφτηκα ότι, από σεβασμό προς τη μνήμη της, έπρεπε να ασχοληθώ με την αναζήτηση και ανεύρεση στοιχείων σχετικά με τη ζωή και τη δράση της, προκειμένου στη συνέχεια να τα δημοσιοποιήσω. Έτσι ακριβώς άρχισα μια ενδελεχή έρευνα για να καταλήξω στην εκπόνηση και δημοσίευση της παρούσας σύντομης βιογραφίας της.

Έκρινα, ωστόσο, σκόπιμο, πριν προχωρήσω στην αφήγηση των ιστορικών γεγονότων που έχουν σχέση με τη Σόνια-Σοφία Στεφανίδου, να γράψω λίγα, αλλά πολύ χρήσιμα κατά την άποψή μου, στοιχεία για τον πατέρα της, τον εξάιτερο πατριώτη γιατρό Φιλοποίμενα Στεφανίδη· ομογενή από τον ηρωικό Πόντο. Και αυτό γιατί πιστεύω ότι έτσι δίνεται η αρχή της ιστορίας της κόρης του και ταυτόχρονα δικαιολογείται ο σπάνιος χαρακτήρας της.

Έχω επίσης την πεποίθηση, ότι με τη δημοσίευση της βιογραφίας της Σόνιας-Σοφίας Στεφανίδου θα διατηρηθεί η ιστορική μνήμη για μια Ελληνίδα, η οποία πίστεψε στην ιδέα της ελευθερίας της πατρίδας και αγωνίστηκε εθελοντικά γι' αυτήν, προσφέροντάς της ακόμη και τη ζωή της, αν χρειαζόταν. Υπήρξε και αυτή μια από τις πολλές ηρωίδες της νεώτερης πολεμικής ιστορίας μας.

Τέλος, η παρούσα εργασία μου αφιερώνεται με βαθύτατο σεβασμό στη μνήμη της για τα δέκα χρόνια από το θάνατό της.

Ο ΓΙΑΤΡΟΣ ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Ο φοιτητής Φιλοποίμην Στεφανίδης στη "Διλοχία Νοσοκόμων" του Ελληνικού Στρατού κατά τον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897.

Ομογενής από τον Πόντο, ο Φιλοποίμην Στεφανίδης γεννήθηκε στην Τραπεζούντα το 1873. Ο πατέρας του Γεώργιος ήταν έμπορος.

Τελειώνοντας τις γυμνασιακές του σπουδές στην ιδιαίτερη πατρίδα του, αποφασίζει να έλθει μόνος του, για πρώτη φορά, στην Ελλάδα, μικρή τότε ως χώρα αλλά μεγάλη του πατρίδα, για να σπουδάσει και να γίνει επιστήμονας. Ήταν στα 1892. Στην Αθήνα, και ύστερα από επίμονες προσπάθειες και αφού υποχρεώθηκε να δώσει εξετάσεις (καίτοι η είσοδος στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα τότε γινόταν χωρίς τη δοκιμασία των εξετάσεων), εγγράφεται στην Φιλοσοφική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου. Η φύση τον είχε προικίσει με τόλμη, εξυπνάδα και δραστηριότητα και προ πάντων με ανήσυχο και ενεργητικό χαρακτήρα.

Μετά τον πρώτο χρόνο σπουδών στη Φιλοσοφική Σχολή, διαπιστώνει ότι δεν ικανοποιούνται οι επιθυμίες και φιλοδοξίες του και μετεγγράφεται στην Ιατρική Σχολή, τα μαθήματα της οποίας παρακολουθεί ανελλιπώς μέχρι το 1895.

Τότε ακριβώς αποφασίζει, άγνωστο για ποιούς λόγους, να πάει στη Βαυαρία και να συνεχίσει τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου.

Προτού όμως να ολοκληρώσει τις σπουδές του, διακόπτει προσωρινά την παρακολούθηση των μαθημάτων στο εξωτερικό και έρχεται στην Ελλάδα λίγο πριν από τον "ατυχή" Ελληνοτουρκικό Πόλεμο του 1897, κατατάσσεται (Μάρτιος 1897) στη Διλοχία Νοσοκόμων του Ελληνικού Στρατού - καίτοι είχε τη δυνατότητα να αποφύγει νόμιμα τη στράτευσή του-και λαμβάνει μέρος στις πολεμικές επιχειρήσεις της 3ης Ταξιαρχίας του Συνταγματάρχη Κωνσταντίνου Σμολένσκη στο Μέτωπο της Θεσσαλίας. Τον Απρίλιο ονομάζεται Λοχίας Νοσοκόμος και τον Οκτώβριο του ίδιου χρόνου απολύεται και επιστρέφει στις σπουδές του, για να πάρει το 1899 το πτυχίο του Χειρουργού γιατρού και του Διδάκτορος του Πανεπιστημίου του Βερολίνου.

Ο γιατρός Φιλοποίμην Στεφανίδης. Στο δεξιό μέρος του στήθους του φέρει το διακριτικό έμβλημα του διδάκτορος της Στρατιωτικής Ιατρικής Ακαδημίας της Πετροπόλεως.

Ο νεαρός επιστήμονας μεταβαίνει στην Οδησό, όπου αρχίζει να εξασκεί το επάγγελμά του και το 1902, ύστερα από επιτυχείς εξετάσεις ονομάζεται, Διδάκτωρ της Στρατιωτικής Ιατρικής Ακαδημίας της Πετροπόλεως (Ρωσίας). Το 1905 παντρεύεται στην Οδησό την Αικατερίνη, κόρη του πλούσιου ομογενούς και εθνικού ευεργέτη Βλαδίμηρου Παρασκευά (σσ:: πέθανε το 1911), με την οποία αποκτά τρία παιδιά - δύο κορίτσια κι ένα αγόρι.

Ο μεγάλος και άδολος πατριωτισμός του πάντα ανήσυχου γιατρού θα εκδηλωθεί για δεύτερη φορά με την έναρξη του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου (Οκτώβριος 1912). Μαζί με την οικογένειά του και με μερικές σκηνές για Χειρουργείο Εκστρατείας έρχεται στην Ελλάδα από την Οδησό και σπεύδει στην Ήπειρο, όπου αγωνίζεται ο στρατός μας κατά των Τουρκικών στρατευμάτων για την απελευθέρωση των αλύτρωτων τότε αδελφών. Κατατάσσεται αμέσως ως Έφεδρος Υπίατρος και διευθύνει δικό του χειρουργείο (3 σκηνές με 20 κρεβάτια) και αργότερα υπηρετεί ως γιατρός χειρουργός στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων.

Ένα χρόνο μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους (1914) μεταβαίνει με την οικογένεια του στη Γαλλία για να ειδικευτεί ως Ορθοπαιδικός γιατρός στο Νοσοκομείο Bouville 29b της Berk-Plage, του οποίου διατελεί και Επίατρος - Διευθυντής, αφού σε αυτό το ίδρυμα νοσηλεύονταν τότε και τραυματίες στρατιωτικοί από το Δυτικό Μέτωπο (Α' Παγκόσμιος Πόλεμος). Εκεί αποκτά και το τέταρτο παιδί του που ήταν αγόρι.

Το καλοκαίρι του 1915 επιστρέφει στην Ελλάδα και μετά από λίγους μήνες (Νοέμβριος) επιστρατεύεται ως Έφεδρος Λοχαγός - Ιατρός και υπηρετεί στο 6ο Ορεινό Στρατιωτικό Χειρουργείο μέχρι τις αρχές Μαρτίου 1916. Ήταν η εποχή της γενικής επιστράτευσης (από το 1915) του Ελληνικού Στρατού.

Όταν συγκροτήθηκε στη Θεσσαλονίκη ο Στρατός Εθνικής Άμυνας από τον τότε πρωθυπουργό της Ελλάδας Ελευθέριο Βενιζέλο, ο γιατρός Στεφανίδης μεταβαίνει το Νοέμβριο του 1916 εθελοντικά και πάλι στη Μακεδονία, όπου και κατατάσσεται με τον ίδιο βαθμό (Λοχαγού - Ιατρού) στο Α΄ Στρατιωτικό Νοσοκομείο της τότε νεοσύστατης τότε Μεραρχίας Αρχιπελάγους. Ένα χρόνο μετά (τέλος Νοεμβρίου 1917) μετατίθεται στο Ε' Σώμα Στρατού, το οποίο και ακολουθεί σε όλες τις μετέπειτα πολεμικές επιχειρήσεις (Μακεδονικό Μέτωπο), για να καταλήξει πριν από το τέλος του πολέμου (Νοέμβριο 1918) στο Νοσοκομείο του Μοναστηρίου ως Χειρουργός, απ' όπου απολύεται τον Ιανουάριο του 1919. Λίγο αργότερα, τον Απρίλιο του 1919, προτείνεται από το Διοικητή της Μεραρχίας, Υποστράτηγο Δημήτριο Ιωάννου, για το "Μετάλλιον Στρατιωτικής Αξίας Γ' Τάξεως", ενώ έχει ήδη προκαλέσει τα πλέον ευμενή σχόλια των Γάλλων γιατρών του Συμμαχικού Εκστρατευτικού Σώματος στη Μακεδονία. Στο μεταξύ, με απόφαση της τότε Νομαρχίας Αττικοβοιωτίας (υπ' αριθμ. 19465/1917) εγγράφεται ως "υπηρετών εθελοντής" στα επίσημα Μητρώα του Στρατολογικού Γραφείου Αθηνών (ΑΣΜ: 100/2456/1895). Είναι πιθανόν, επίσης, να τιμήθηκε ο γιατρός Στεφανίδης για την δράση του στο Μακεδονικό Μέτωπο και με τον "Πολεμικόν Σταυρόν Γ' Τάξεως". Την απονομή ωστόσο αυτού του μεταλλίου δεν κατόρθωσα να την εξακριβώσω.

Λίγο χρόνο μετά την αποβίβαση του Ελληνικού Στρατού στη Σμύρνη (Μάιος 1919), ο έφεδρος τότε Λοχαγός - Ιατρός Στεφανίδης βρίσκεται και πάλι στο καινούργιο Μέτωπο, αρχικά ως Διευθυντής του Α΄ Στρατιωτικού Νοσοκομείου Σμύρνης (το 1920), προαχθείς το Δεκέμβριο του 1919 σε Έφεδρο Επίτροπο, και μετά στην Μεραρχία Μαγνησίας, από την οποία απολύεται στις 13 Ιανουαρίου 1921 με το βαθμό που έφερε (σσ.: προφανώς ως ανήκων στην τότε Βενιζελική πολιτική παράταξη). Αμέσως φεύγει για την Κωνσταντινούπολη, όπου τότε διέμενε η οικογένειά του.

Στα 1923, ένα χρόνο μετά την Μικρασιατική Καταστροφή, εγκαταλείπει την Κωνσταντινούπολη και έρχεται στην Ελλάδα για να εγκατασταθεί, οριστικά πλέον, με την οικογένειά του στο Ηράκλειο της Κρήτης. Εκεί χτίζει και λειτουργεί μια πολύ αξιόλογη - για την εποχή εκείνη - ορθοπεδική κλινική 60 περίπου κρεβατιών.

Από το 1928 και μέχρι το 1939 εξασκεί την ειδικότητα του Ορθοπεδικού Χειρουργού, όπως επίσης και του Μαιευτήρος - Γυναικολόγου, σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας. Στο διάστημα αυτό οι δυο γιοι του τελειώνουν τα γυμνασιακά τους μαθήματα και σπουδάζουν γιατροί, ενώ οι δυο κόρες του διορίζονται ως δημόσιοι υπάλληλοι στην Αθήνα.

Ο γιατρός Φιλοποίμην Στεφανίδης με τα τέσσερα παιδιά του.

Ο Ελληνοϊταλικός Πόλεμος του '40 βρίσκει τον Έφεδρο Επίατρο Στεφανίδη, 67 ετών πλέον, μόνο του και εργαζόμενο στη Δράμα, όπου και επιστρατεύεται από το Δ' Σώμα Στρατού για τις εκεί υγειονομικές ανάγκες. Ωστόσο αυτό δεν ικανοποιεί το δραστήριο γιατρό και μέσω της μεγάλης κόρης του Σόνιας-Σοφίας, που υπηρετούσε ως εθελοντής Αδελφή νοσοκόμος, με αναφορά του και με επιστολή της στις 15 Ιανουαρίου 1941, ζητάει επίμονα από τον Υπουργό των Στρατιωτικών να ανακληθεί από την εφεδρεία, σύμφωνα με το Νόμο 833/1937 και να σταλεί στο Αλβανικό Μέτωπο. Δεν το πετυχαίνει τελικά, με αποτέλεσμα να παραμείνει στη Δράμα και μετά το πέρας των πολεμικών επιχειρήσεων να συλληφθεί από τα Βουλγαρικά στρατεύματα κατοχής. Όπως είναι γνωστό, οι βάρβαροι αυτοί που πάντα επιβουλευόνταν τη Μακεδονία, στην προσπάθειά τους να εκβουλγαρίσουν τους κατοίκους, έδωσαν υποχρεωτικά και στον πατριώτη γιατρό βουλγαρικό ονοματεπώνυμο και αντίστοιχο δελτίο ταυτότητας. Ο Στεφανίδης πιστός στα ιδανικά του και διατηρώντας την εθνική του υπερηφάνεια, υπέφερε τις κακουχίες και τις στέρησεις, και κατόρθωσε να επιβιώσει και να ιδεί την Απελευθέρωση της χώρας στα τέλη του 1944.

Στις αρχές του 1945 ο Στεφανίδης εγκαθίσταται στην Αθήνα, όπου θα διαμείνει οριστικά με την οικογένειά του μέχρι το τέλος της ζωής του. Το 1956 μάλιστα γίνεται επίτιμο μέλος και δωρητής του Σωματείου "Στέγη των Γιατρών". Τέλος, στις 25 Φεβρουαρίου 1961, πεθαίνει από γεράματα σε ηλικία 88 ετών.

Αυτός ήταν σε πολύ γενικές γραμμές ο εκ Πόντου Ορθοπαιδικός Χειρουργός Φιλοποίμην Γ. Στεφανίδης, πατέρας της Σόνιας-Σοφίας Στεφανίδου, της πρώτης Αλεξιπτωτίστριας και θρυλικής ηρωίδας του Ελληνικού Στρατού, κατά την πολεμική περίοδο 1940-44.

Η Βουλγαρική ταυτότητα του γιατρού Φιλοποίμενος Στεφανίδη.

Η έμπρακτη αγάπη των Ελλήνων της Διασποράς σε εποχές που η μητέρα πατρίδα προσπάθησε να πραγματοποιήσει το όνειρο της Μεγάλης Ιδέας, δηλαδή της απελευθέρωσης των τότε αλύτρωτων αδελφών, υπήρξε πράγματι άκρως συγκινητική. Πολλοί από αυτούς έσπευσαν, χωρίς το κάλεσμα της, εθελοντικά, και πρόσφεραν κυριολεκτικά τα πάντα για να μεγαλοουργήσει η Ελλάδα.

Ένας απ' αυτούς ήταν και ο γιατρός Φιλοποίμην Γ. Στεφανίδης, ομογενής αγωνιστής με άδολη, και απέραντη αγάπη για την πατρίδα του και ανιδιοτελή και εθελοντική προσφορά υπηρεσιών στους αγώνες του Έθνους της περιόδου 1897-1945.

Η Σόνια-Σοφία Στεφανίδου στο ημερολόγιό της γράφει ότι ο πατέρας της ήταν "μεγάλος, ιδανικός πατριώτης". Κατά την άποψή μου, δεν θα μπορούσε να υπάρξει πιο αληθινός και ακριβής χαρακτηρισμός γι' αυτόν τον υπέροχο ομογενή Έλληνα γιατρό.

ΣΟΝΙΑ-ΣΟΦΙΑ ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ Η πρώτη Ελληνίδα Αλεξιπτωτίστρια

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1907-1940. Τα παιδικά και εφηβικά της χρόνια

Ήταν η πρωτότοκη κόρη του γιατρού Φιλοποίμενος Στεφανίδη και γεννήθηκε στην Οδησό της Ουκρανίας το 1907.

Μόλις πέντε ετών αντίκρισε για πρώτη φορά με τα μεγάλα σπινθηροβόλα μάτια της τον ήλιο της μεγάλης μητέρας πατρίδας της, Ελλάδας. Ήταν το φθινόπωρο του 1912, όταν ο πατέρας της ήλθε εδώ με την οικογένειά του για να λάβει μέρος ως εθελοντής γιατρός στους Βαλκανικούς Πολέμους του 1912-13.

Αυτή, όπως και τα υπόλοιπα αδέρφια της, ακολούθησε τους γονείς της σε όλη την περιπετειώδη πορεία τους μέχρι το 1923 που εγκαταστάθηκαν στο Ηράκλειο της Κρήτης, δίχως ποτέ να φοιτήσει σε σχολείο.

Κατά τη διάρκεια της παιδικής και εφηβικής ηλικίας της διδάχτηκε "κατ' οίκον", μαζί με την αδελφή της και με την φροντίδα και την επιμέλεια των γονιών τους, όλα τα τότε μαθήματα της Στοιχειώδους και Μέσης Εκπαίδευσης και, ύστερα από κανονικές εξετάσεις, πήρε Απολυτήριο από το Γυμνάσιο Ηρακλείου. Παράλληλα είχε μάθει και δύο ξένες γλώσσες : Γαλλική και Γερμανική. Τέλος, την άνοιξη του 1924, οι γονείς της την έστειλαν για ένα χρόνο στη Γαλλία, για να τελειοποιήσει τις σπουδές της στη Γαλλική γλώσσα.

Η υπηρεσία της στο Δημόσιο (1927-1940)

Η Σόνια Στεφανίδου
σε νεαρή ηλικία.

Με τον ατίθασο και ανήσυχο χαρακτήρα του πατέρα της και ύστερα από ένα σύντομο αλλά ατυχή γάμο της στο Ηράκλειο της Κρήτης, έφυγε ξαφνικά στις αρχές του 1927 για την Αθήνα, με μόνα εφόδια το Απολυτήριο Γυμνασίου και τα πτυχία των δύο ξένων γλωσσών. Στις αρχές του Μαΐου έδωσε εξετάσεις στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και πέτυχε. Έτσι, στις 18 του ίδιου μήνα διορίστηκε μόνιμη υπάλληλος με το βαθμό του Γραφέως Β΄ στη Διεύθυνση Γενικής Στατιστικής του ίδιου Υπουργείου. Σε όλο το χρονικό διάστημα από το 1927 μέχρι το 1940 υπηρέτησε στο Υπουργείο (Διευθύνσεις Γενικής Στατιστικής και Αλιείας) και απ' ό,τι διαπιστώνεται από τις Εκθέσεις Ικανότητός της (Φάκελλος υπ' αριθμ. 810 του σημερινού Υπουργείου Ανάπτυξης και παλαιότερα Εμπορίου) υπήρξε "φίλεργος", πειθαρχική, εκτελούσα με αυταπάρνηση τα καθήκοντά της και γενικά χαρακτηρίστηκε ως Αρίστη υπάλληλος. Έτσι κύλησε ο χρόνος μέχρι το 1940.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1940-1941 Λίγο πριν από τον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο

Τα πρώτα γκρίζα σύννεφα του πολέμου είχαν ήδη συσσωρευτεί από το καλοκαίρι του 1940 πάνω από τον ουρανό της πατρίδας μας και όλα έδειχναν ότι η

εμπλοκή της σ' αυτόν ήταν πλέον αναπόφευκτη και δεν θα αργούσε για πολύ ακόμη. Σε περίπτωση πολεμικής σύρραξης και για την αποτελεσματική αντιμετώπιση εχθρικών αεροπορικών βομβαρδισμών, το Υπουργείο των Στρατιωτικών είχε οργανώσει από το 1936 την "Ανωτέραν Διοίκησιν Αντιαεροπορικής Αμύνης της Χώρας" (ΑΔΑΑΧ), η οποία επόπτευε και το "Σχολείον Νοσοκόμων Παθητικής Αεραμύνης". Λίγους μήνες λοιπόν πριν την κήρυξη του Ελληνοϊταλικού Πολέμου, η Σόνια Στεφανίδου, αφού ζήτησε την εθελοντική εγγραφή της σε αυτό το Σχολείο, εκπαιδεύτηκε κανονικά και στις 11 Οκτωβρίου 1940 έλαβε το αντίστοιχο πτυχίο με Αριθμό Μητρώου 1015. Υπόψη ότι, η ίδια είχε αποκτήσει ανάλογες ειδικές γνώσεις και εμπειρίες ως βοηθός χειρουργού στην κλινική του πατέρα της, όταν ακόμη βρισκόταν με την οικογένειά της στο Ηράκλειο της Κρήτης.

Εθελόντρια στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο 1940-41

Όταν στις 28 Οκτωβρίου 1940 κηρύχτηκε ο Ελληνοϊταλικός Πόλεμος, ύστερα από την ιταμή επίθεση των ιταλικών φασιστικών στρατευμάτων στην Ήπειρο, η Σόνια Στεφανίδου υπηρέτούσε ως μόνιμη υπάλληλος με το βαθμό της Γραμματέως Β' στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας. Έχοντας, όμως, κληρονομήσει από τον πατέρα της τον υπέρμετρο πατριωτισμό και τα υψηλά ιδανικά του, η πάντα ανήσυχη Σόνια δεν άργησε να εκδηλώσει τον εσωτερικό της κόσμο.

Ύστερα από μερικές ημέρες - στις αρχές Νοεμβρίου - υπέβαλε αναφορά στο Υπουργείο της και ζητούσε την άδεια να καταταγεί στη Στρατιωτική Υπηρεσία, γιατί, όπως σημείωνε η ίδια σε μεταγενέστερη αναφορά της "[...]εθεώρησα καθήκον μου όπως κι εγώ προσφέρω ό,τι ηδυνάμην περισσότερον χάριν του Ιερού Αγώνος [...]".

Η Σόνια Στεφανίδου με τη στολή
Εθελοντού Αδελφής Νοσοκόμου
εκτός υπηρεσίας.

Αμέσως μετά την αποδοχή του αιτήματός της από το Υπουργείο στο οποίο υπηρετούσε, υπέβαλε, με τη μεσολάβηση και του τότε Υπουργού "παρά τω Προέδρω της Κυβερνήσεως" Κ. Μπουρμπούλη, νέα αναφορά - με δύο πιστοποιητικά - προς το Υπουργείο των Στρατιωτικών. Έτσι άρχισε η άξια κάθε θαυμασμού εθελοντική πατριωτική δράση της στις δύσκολες, αλλά δοξασμένες μέρες εκείνου του πολέμου.

Με την καταφατική απάντηση του Υπουργού των Στρατιωτικών, που ήλθε αμέσως, κατατάσσεται και εισάγεται για εκπαίδευση, περί τα τέλη Νοεμβρίου, στο Νοσοκομείο "Ερυθρός Σταυρός" της Αθήνας - την εποχή εκείνη 7ο Στρατιωτικό Νοσοκομείο - γιατί η μοναδική τότε περίπτωση για να βρεθεί στο μέτωπο που αγωνιζόταν ο Ελληνικός Στρατός ήταν να γίνει "Εθελοντής Αδελφή Νοσοκόμος" του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού (ΕΕΣ).

Έτσι πήρε τον αριθμό 2793 στο Μητρώο του Σώματος Εθελοντριών Αδελφών Νοσοκόμων, οι οποίες τόσα πολλά πρόσφεραν στον επικό και τιτάνιο αγώνα όλων των Ελλήνων κατά της τότε φασιστικής Ιταλίας.

Η εκπαίδευση όμως και η μετέπειτα πρακτική εξάσκηση στο 4ο Στρατιωτικό Νοσοκομείο (Ιπποκράτειο) Αθηνών απαιτούσε αρκετό χρόνο, γεγονός που ανάγκασε τη Στεφανίδου να στείλει στις 15 Ιανουαρίου 1941 ιδιόχειρη επιστολή στον Υπουργό των Στρατιωτικών, παρακαλώντας τον να μετατεθεί το συντομότερο δυνατόν στη γραμμή του μετώπου. Ήδη οι δύο αδελφοί της - Βλαδίμηρος και Κωνσταντίνος - βρίσκονταν εκεί και υπηρετούσαν στη γραμμή του μετώπου ως Έφεδροι Ανθυπίατροι σε προκεχωρημένες υγειονομικές μονάδες, ο δε πατέρας της ως επιστρατευμένος γιατρός στη Δράμα. Ο κανονισμός, ωστόσο, του Ερυθρού Σταυρού ήταν υποχρεωτικός για όλους κι έτσι η παραπέρα παραμονή της στην Αθήνα για συνέχιση της εκπαίδευσής της κρίθηκε απαραίτητη.

Η Εθελοντής Αδελφή Νοσοκόμος Σόνια Στεφανίδου (πρώτη από αριστερά) σε Στρατιωτικό Νοσοκομείο της Αθήνας στις αρχές του 1941.

Κι εδώ, η προσφορά της στους τραυματίες και ασθενείς που νοσηλεύονταν τότε στα Στρατιωτικά Νοσοκομεία της πρωτεύουσας υπήρξε συγκινητική.

Τελικά στις 15 Μαρτίου 1941 και ενώ υπηρετούσε στο 4ο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών, πήρε το Δίπλωμα με το οποίο ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός την κατέταξε στα "Στελέχη των Εθελοντών Βοηθών" του, αφού "υπέστη επιτυχώς εξετάσεις, υποβληθείσα εις την κεκανονισμένην πρακτικήν εξάσκησιν".

Εθελοντής Αδελφή Νοσοκόμος στη Γραμμή των Πρόσω

Στις 23 Μαρτίου φεύγει επιτέλους για τα Ιωάννινα, όπου έχει τοποθετηθεί στο 1ο Στρατιωτικό Νοσοκομείο (σσ:: του Νοσηλευτικού Κέντρου Μετόπισθεν), του οποίου τότε Διευθυντής ήταν ο Αρχίατρος Ιωάννης Πρίντζος. Ύστερα από ολιγοήμερη προσωρινή παραμονή στο αντίστοιχο Νοσοκομείο της Άρτας, παρουσιάζεται στη Μονάδα της στις 7 Απριλίου 1941 (σσ:: την επόμενη της έναρξης του Ελληνογερμανικού Πολέμου), εγγράφεται στη δύναμη του Νοσοκομείου (Ημερησία Διαταγή της 7ης Απριλίου) και αμέσως τοποθετείται στο Κεντρικό Συγκρότημά του, μέσα στην πόλη, στο οποίο νοσηλευόταν ένας πολύ μεγάλος αριθμός τραυματιών και ασθενών από το Αλβανικό Μέτωπο.

Η προσφορά της Σόνιας Στεφανίδου, που πίστευε ότι "έπρεπε να δώσει τον ευατόν της ολοκαύτωμα χάριν της πατρίδος", υπήρξε πράγματι συγκινητική και αξιέπαινη σε όλη τη σύντομη παραμονή της στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων.

Το 2ο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων
μετά τον βομβαρδισμό του από την Ιταλική αεροπορία
στις 20 Απριλίου 1941.

Ιδιαίτερα κατά τους εχθρικούς αεροπορικούς βομβαρδισμούς, ανήμερα του Αγίου Πάσχα (20 Απριλίου 1941), κατά τους οποίους καταστράφηκε ολοσχερώς το 2ο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων με πενήντα (50) περίπου νεκρούς και τραυματίες, η αξιαγάπητη Αδελφή Νοσοκόμος επέδειξε ασυνήθιστη τόλμη και αυταπάρνηση, προσφέροντας πολύτιμη βοήθεια στα πολυάριθμα θύματα (γιατρούς, νοσηλευτικό και διοικητικό προσωπικό, νοσηλευόμενους τραυματίες και ασθενείς από το μέτωπο) και μάλιστα κατά τη μακάβρια συγκέντρωση των διαμελισθέντων από τις εκρήξεις των βομβών.

Σ' αυτούς τους βομβαρδισμούς υπήρξαν αρκετά θύματα, μεταξύ των οποίων ήταν ο διευθυντής του 2ου Νοσοκομείου, Αρχίατρος Γεώργιος Μαρκάκης, ένας Έφεδρος Αρχίατρος καθηγητής Πανεπιστημίου, γιατροί, επτά (7) Εθελόντριες Αδελφές Νοσοκόμες, καθώς και άντρες από το νοσηλευτικό και νοσηλευόμενο προσωπικό του Νοσοκομείου. Επίσης τραυματίστηκαν και πολλοί άλλοι.

Για την πολλαπλή εκείνη προσφορά υπηρεσιών, η Σόνια Στεφανίδου, μαζί με άλλες Εθελόντριες Αδελφές Νοσοκόμες, προτάθηκε από το Διευθυντή του 1ου Στρατιωτικού Νοσοκομείου, Αρχίατρο Ιωάννη Πρίντζο, για απονομή Ηθικής Αμοιβής με το εξής αιτιολογικό, γραμμένο στην Ημερήσια Διαταγή του Νοσοκομείου της 20ης Απριλίου 1941 :

"[...] Επίσης προτείνω προς απονομήν ηθικών αμοιβών του Μεταλλίου Εξαιρέτων Πράξεων εις τας κάτωθι Εθελοντάς Αδελφάς :

1) Καλλιόπη Λύκα

.....

7) Σόνια Στεφανίδου

.....

Αύται κατά την διάρκειαν της Υπηρεσίας των εν τω Νοσοκομείω προσέφερον πολύτιμους υπηρεσίας προς τους τραυματίας και ασθενείς, επιδείξασαι εξαιρετικόν ζήλον, προθυμίαν, αυτοθυσίαν απaráμιλλον, αγηφούσαι πάντα κίνδυνον και μη απομακρυνόμεναι ημέρας και νυκτός του έργου των ως και κατά τας αεροπορικάς επιδρομάς".

Δυστυχώς, όμως, η επακολουθείσα δυσμενής εξέλιξη των πολεμικών γεγονότων στο Μέτωπο δεν επέτρεψε στη Στρατιωτική Υπηρεσία να απονεμίει το παραπάνω Πολεμικό Μετάλλιο στην Αδελφή Νοσοκόμο Σόνια Στεφανίδου, για το οποίο επάξια είχε προταθεί από τον Διευθυντή του 1ου Στρατιωτικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων.

Η αναπόφευκτη οπισθοχώρηση των μέχρι τότε νικηφόρων Ελληνικών στρατευμάτων από τη γραμμή του Μετώπου (Αλβανία), ύστερα από την υπογραφή του πρώτου πρωτοκόλλου συνθηκολόγησης (20 Απριλίου 1941) μεταξύ του Έλληνα Στρατηγού Γεωργίου Τσολάκογλου και των Γερμανών, οδήγησε στη σχεδόν ταυτόχρονη έναρξη εκκένωσης και μεταφοράς, στο εσωτερικό της χώρας, αριθμού τραυματιών και ασθενών από τα Στρατιωτικά Νοσοκομεία Ιωαννίνων. Έτσι, η Αδελφή Νοσοκόμος Σόνια Στεφανίδου έφυγε ως συνοδός ενός γεμάτου με τραυματίες νοσοκομειακού αυτοκινήτου στις 25 Απριλίου 1941 και μετά δύο ημερών συνεχείς ταλαιπωρίες και κινδύνους από εχθρικούς αεροπορικούς βομβαρδισμούς, έφτασε στην Αθήνα, λίγο πριν από την είσοδο των Γερμανικών στρατευμάτων στην πρωτεύουσα.

Γράφει η ίδια στο Ημερολόγιο της για την εθελοντική συμμετοχή της σε εκείνο τον νικηφόρο για τα Ελληνικά όπλα πόλεμο : "[...] Εξετέλουν πάντοτε το καθήκον μου με χαράν, αφοσίωσιν και προθυμίαν, ήμην δε αποφασισμένη να δώσω τον εαυτόν μου ολοκαύτωμα χάριν της πατρίδος μου [...]". Αυτά ακριβώς που αναφέρει, επιβεβαιώνονται απόλυτα από την παραπάνω πρόταση απονομής Ηθικής Αμοιβής και από σωζόμενη μέχρι σήμερα γραπτή βεβαίωση του Διευθυντή του 1ου Στρατιωτικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων για την εν γένει διαγωγή της κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας της στο Νοσοκομείο.

Αμέσως μετά την επιστροφή της στην Αθήνα, παρουσιάστηκε στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και ανέλαβε υπηρεσία από τις 30 Απριλίου, υποβάλλοντας ταυτόχρονα μια αναφορά, στην οποία απλά και λακωνικά ανέφερε ότι αποπεράτωσε τη στρατιωτική αποστολή της ως Εθελοντού Αδελφής Νοσοκόμου. Υπόψη ότι, σε όλο το χρονικό διάστημα που υπηρετούσε στο στράτευμα (1940-41), φερόταν ως αποσπασμένη στο Υπουργείο των Στρατιωτικών, αλλά εμισθοδοτείτο από την υπηρεσία της (Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας).

Προτού, τέλος, να κλείσω την περίοδο του Αλβανικού Έπους, κρίνω σκό-πιμο να υπενθυμίσω εδώ με δυο λόγια στους αναγνώστες το πράγματι πολύτιμο έργο που πρόσφερε ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός στο αγωνιζόμενο τότε Έθνος μας, που ήταν :

- Η μεγάλη προσφορά και εξυπηρέτηση στη νοσηλεία των μαχητών του μετώπου με τα Σώματα των Διπλωματούχων και Εθελοντριών Αδελφών Νοσοκόμων (2.836) και Γυναικών Οικονόμων (120), οι οποίες υπηρέτησαν σε 25 Στρατιωτικά Νοσοκομεία, 8 Νοσοκομειακούς Σιδηροδρομικούς Συρμούς και 6 Πλωτά Νοσοκομεία.

- Η συνδρομή πολλών συνεργείων τραυματιοφορέων.

- Η διάθεση για τις υγειονομικές ανάγκες του Στρατού 2 Χειρουργείων Εκστρατείας, 1 Νοσοκομείου Διακομιδής, του Νοσοκομείου της Αθήνας και του Τμήματος του της Θεσσαλονίκης.

- Ο ανεφοδιασμός των Στρατιωτικών Νοσοκομείων σε φάρμακα, νοσηλευτικά μέσα και συντηρημένο αίμα.

- Η χρησιμοποίηση αριθμού υγειονομικών αυτοκινήτων, και

- Η συμπαράσταση και βοήθεια στους έχοντες ανάγκη βοήθειας πολεμιστές με τις "Γωνιές του Τραυματία", το "Δέμα του Στρατιώτου", το "Τμήμα Ψυχαγωγίας του Στρατιώτου" και το "Γραφείο Αιχμαλώτων".

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1941-1944. Η πρώτη απόπειρα διαφυγής της στο εξωτερικό

Κατά τους πρώτους μήνες της οδυνηρής για την Ελλάδα ξενικής κατοχής, η Σόνια Στεφανίδου συνέχισε να υπηρετεί στη Διεύθυνση Αλιείας του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας. Δεν άντεξε όμως για πολύ να βλέπει και να αισθάνεται δίπλα της το δράμα του υπόδουλου αλλά υπερήφανου λαού και τη διάλυση του νικηφόρου στρατού του. Με πληγωμένη την εθνική της υπερηφάνεια θα γράψει: "Η θέα του Αγκυλωτού Σταυρού επάνω στην Ακρόπολη θανατώνει την ψυχήν μου". Έτσι, λοιπόν, πήρε τη μεγάλη απόφαση, που όμως ταίριαζε απόλυτα στον αγέρωχο χαρακτήρα της και ικανοποιούσε το διακαή πόθο της για δράση: να διαφύγει, το συντομότερο δυνατό, στο εξωτερικό, έχοντας πληροφορηθεί ότι αρκετοί Έλληνες πατριώτες είχαν ήδη αρχίσει να πηγαίνουν - με μύριες βέβαια ταλαιπωρίες και πολλούς κινδύνους για τη ζωή τους - στη Μέση Ανατολή (Παλαιστίνη και Αίγυπτο), όπου είχε καταφύγει - από τις 23 Μαΐου 1941- ο τότε βασιλιάς Γεώργιος Β΄ και η εξόριστη κυβέρνηση της Ελλάδας υπό τον Εμμανουήλ Τσουδερό. Εκεί, τότε, καταβάλλονταν σύντομες προσπάθειες οργάνωσης και συγκρότησης ενός καινούργιου ελεύθερου Ελληνικού Στρατού, που αργότερα θα ονομαζόταν ΒΕΣΜΑ (Βασιλικός Ελληνικός Στρατός Μέσης Ανατολής). Σ' αυτόν ακριβώς το στρατό κατατάσσονταν οι διαφεύγοντες - κυρίως μέσω της Τουρκίας, που παρέμεινε ουδέτερη σε όλη τη διάρκεια του μεγάλου πολέμου 1939-45 - από την κατεχόμενη πατρίδα, καθώς επίσης και ομογενείς Έλληνες του εξωτερικού.

Αφού προηγουμένως κατορθώνει να συνδεθεί με μια, ας πούμε, μυστική υπηρεσία που φυγάδευε Έλληνες πατριώτες στη Μέση Ανατολή, προμηθεύεται από τους Ιταλούς κατακτητές ένα πλαστό δελτίο ταυτότητας. Ζητάει και παίρνει άδεια απουσίας από την υπηρεσία της και, έχοντας μαζί της έναν ταξιδιωτικό σάκο, λίγα χρήματα και ένα μικρό περιστροφικό κρυμμένο με επιμέλεια επάνω της, ξεκινάει ένα βράδυ μαζί με άλλους δεκατρείς (13) ακόμη πατριώτες και φτάνει στο Πόρτο Ράφτη Αττικής· εκεί θα τους περιμένει ένα καΐκι, ώστε με την πρώτη ευκαιρία να φύγουν κρυφά για την Τουρκία.

Κοιμούνται στο πλακόστρωτο μιας ταβέρνας και τα ξημερώματα μπαίνουν με τις απαραίτητες προφυλάξεις στο καΐκι ενός έμπιστου καπετάνιου κι αμέσως το σκάφος ετοιμάζεται να αποπλεύσει με προορισμό τα Μικρασιατικά παράλια. Η τύχη όμως δεν είναι με το μέρος τους, γιατί την τελευταία στιγμή μια ιταλική περίπολος από είκοσι (20) περίπου ένοπλους στρατιώτες αντιλαμβάνεται τις κινήσεις του καϊκιού και διατάζει το πλήρωμα και τους επιβάτες ν' αποβιβαστούν στην προκουμαία. Ακολουθεί αμέσως σωματική έρευνα σε όλους· ο καπετάνιος κι οι βοηθοί του συλλαμβάνονται κι απομακρύνονται. Στην ανάκριση, που ακολουθεί, όλοι οι πατριώτες προφασίζονται ότι έχουν μεταβεί εκεί για να προμηθευτούν τρόφιμα για τις

οικογένειες τους, αφού η πείνα έχει αρχίσει να μαστίζει τους κατοίκους της πρωτεύουσας. Αγνοώντας, ωστόσο, τις δικαιολογίες των επιβατών του καϊκιού, οι Ιταλοί τους φορτώνουν όλους σ' ένα φορτηγό αυτοκίνητο για να τους στείλουν στην Αθήνα, πιθανόν στην Ιταλική Στρατιωτική Διοίκηση. Τότε και για καλή τους τύχη, παρουσιάζεται ξαφνικά ένα γερμανικό στρατιωτικό αυτοκίνητο με δύο αξιωματικούς επιβάτες. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή, η πάντα ετοιμόλογη Στεφανίδου απευθύνεται προς τον Γερμανό ταγματάρχη και του λέει με θάρρος - στη γλώσσα του - ότι κατά λάθος τους συνέλαβε η Ιταλική περίπολος, μιας κι όλοι είχαν πάει εκεί για να προμηθευτούν τρόφιμα. Ο Γερμανός αξιωματικός πιστεύει την πειστική πρόφαση της τολμηρής Ελληνίδας, που προσθέτει ακόμη ότι "η περιοχή του Πόρτο Ράφτη περιλαμβάνεται στον γερμανικό τομέα", οπότε τελικά διατάσσει την Ιταλική περίπολο να ελευθερώσει όλους τους Έλληνες, οι οποίοι αρχίζουν ν' απομακρύνονται πεζοπορώντας για την Αθήνα. Έτσι τελειώνει η πρώτη προσπάθεια διαφυγής της Σόνιας Στεφανίδου, προς μεγάλη της λύπη.

Η δεύτερη προσπάθεια διαφυγής στη Μέση Ανατολή

Η Σόνια Στεφανίδου τον πρώτο χρόνο της Κατοχής (1941).

Εκείνη η πρώτη αποτυχημένη απόπειρα δεν απογοήτευσε την ηρωίδα μας, η οποία δοκίμασε και πάλι σε λίγο καιρό. Χωρίς, λοιπόν, να χάσει το θάρρος της και αφού πρώτα κατόρθωσε να πάρει άδεια, αυτή τη φορά για τη Σάμο, κατέβηκε στο λιμάνι του Πειραιά μαζί με έναν και μόνο από την παλαιά ομάδα των πατριωτών, ο οποίος την ακολούθησε ως "συνοδός" της.

Ήταν Κυριακή 9 Νοεμβρίου του 1941, όταν το καϊκι στο οποίο είχαν στοιβαχτεί και πολλοί άλλοι "ταξιδιώτες" ανοίχτηκε στο Αιγαίο Πέλαγος. Ύστερα από μια ήσυχη διαδρομή έφτασαν προς το βράδυ της ίδιας μέρας στο νησί της Τήνου, όπου και διανυκτέρευσαν σε διάφορα σπίτια ως φιλοξενούμενοι· όλοι θα πήγαιναν στη Σάμο για "ν' αγοράσουν προμήθειες για τα σπίτια τους". Ήταν όλοι συνολικά 61 άντρες και 2 γυναίκες: η Στεφανίδου κι άλλη μια που δεν σκόπευε να συνεχίσει μέχρι την Τουρκία. Την εποχή εκείνη η Σάμος, λόγω εγγύτητας με τις τουρκικές ακτές, ήταν η συνήθης ενδιάμεση στάση για την Τουρκία για όσους διαφεύγοντες πατριώτες ακολουθούσαν εκείνο το θαλάσσιο δρομολόγιο.

Την άλλη μέρα συνέχισαν το ταξίδι τους κι έφτασαν χωρίς απρόοπτο στη Σάμο, όπου, μόλις αποβιβάστηκαν, δέχτηκαν τον αυστηρό και σχολαστικό έλεγχο των - πλαστών - ταυτοτήτων και των αδειών τους από τις Ιταλικές Αρχές Κατοχής. Μετά τον έλεγχο, όλοι οι "ταξιδιώτες" διασκορπίστηκαν σε μικρές ομάδες, για να προσπαθήσουν στη συνέχεια να διαφύγουν με οποιοδήποτε πλωτό μέσο στις απέναντι

της νήσου τουρκικές ακτές. Από τότε, ακριβώς, άρχισε μια μικρή οδύσσεια για τη Στεφανίδου.

Πολύ σύντομα η ομάδα της, που περιλάμβανε το "συνοδό" της, μια ακόμη γυναίκα, δυο αξιωματικούς και 5 - 6 ντόπια παλικάρια, κατόρθωσε μια σκοτεινή χειμωνιάτικη νύχτα να περάσει με μια βαρκούλα στα ερημικά τουρκικά παράλια. Και πάλι ατυχία· οι άντρες ενός τουρκικού φυλακίου, είτε γιατί ήταν γερμανόφιλοι, είτε φοβήθηκαν για τυχόν ευθύνες τους, τους έστειλαν πίσω στο λιμάνι της Σάμου όπου, για κακή τους τύχη, τους περίμενε στην ξηρά ένας Ιταλός λοχαγός. Αυτός τότε τους διέταξε, με διερμηνέα, να εξαφανιστούν αμέσως, γιατί σε αντίθετη περίπτωση θα διέτασσε τη σύλληψη και εκτέλεσή τους. Πάλι καλά που παρέμειναν ελεύθεροι οι πατριώτες για να επαναλάβουν την προσπάθεια διαφυγής τους. Μετά από αυτό το ατυχές συμβάν, η ομάδα κατέφυγε στα γύρω υψώματα για να κρυφτεί.

Για όλες τις επόμενες μέρες - ευτυχώς ελάχιστες - αντιμετώπισαν σοβαρά προβλήματα επιβίωσης, ένεκα της παντελούς έλλειψης τροφίμων στην ύπαιθρο. Τελικά, στις 14 Νοεμβρίου το βράδυ, η Σόνια Στεφανίδου κι άλλοι 32 πατριώτες πέτυχαν να επιβιβαστούν σε μια βάρκα που τους εξασφάλισε ένας ηλικιωμένος από την ομάδα της και στις δύο η ώρα τα μεσάνυχτα ν' αποβιβαστούν, αυτή τη φορά χωρίς επεισόδιο, κοντά στο λιμάνι της τουρκικής παράλιας κωμόπολης Κουσάντασι, που βρίσκεται ανατολικά και ακριβώς απέναντι από το νησί της Σάμου. Επιτέλους ήταν ελεύθεροι!

Το ταξίδι της για τη Μέση Ανατολή

Στο Κουσάντασι, όλοι οι Έλληνες πατριώτες έτυχαν καλής πράγματι υποδοχής και περιποίησης από την αρμόδια Επιτροπή Υποδοχής Προσφύγων (φυγάδων), η οποία τους παρέλαβε. Τα δύο (2) επίσημα έγγραφα - το Δίπλωμα του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού και η βεβαίωση του Διευθυντή του 1ου Στρατιωτικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων - που είχε επιμελώς κρύψει στα παπούτσια της η Σόνια Στεφανίδου, βοήθησαν κατά κάποιο τρόπο την ίδια και την ομάδα της. Στην Τουρκική κωμόπολη παρέμειναν για λίγο καιρό, προκειμένου να συμπληρωθεί ο αριθμός και από άλλους Έλληνες πατριώτες. Μετά τους επιβίβασαν σε ένα πλοίο και τους έστειλαν στην Κύπρο. Εκεί τους υποδέχτηκαν με ενθουσιασμό, τόσο οι Έλληνες, όσο και οι Άγγλοι. Κατά την παραμονή της στη Μεγαλόνησο, η Στεφανίδου έστειλε, στις 15 Ιανουαρίου 1942, μια άκρως πατριωτική επιστολή στην εφημερίδα "Κήρυξ" της Κύπρου για δημοσίευση και άλλη μια ενημέρωση στον Πρόεδρο της "Μονίμου Επιτροπής" του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, στον οποίο είχε απευθύνει κι άλλη μια από το Κουσάντασι της Τουρκίας. Προφανώς και με τις δυο εκείνες επιστολές ενημέρωνε τον Πρόεδρο για την απόφαση της να διαφύγει στη Μέση Ανατολή και ζητούσε τη βοήθειά του, προκειμένου να προσφέρει - εθελοντικά και πάλι - τις υπηρεσίες της στον συγκροτούμενο τότε εκεί νέο Ελληνικό Στρατό (ΒΕΣΜΑ).

Στο τέλος Ιανουαρίου 1942 και με ένα άλλο πλοίο, πιθανόν Συμμαχικό, μεταφέρθηκαν οι Έλληνες πατριώτες από την Κύπρο στην τότε Παλαιστίνη, όπου και

αποβιβάστηκαν στις 2 Φεβρουαρίου στο λιμάνι της Χάιφας. Επιτέλους, ύστερα από δυόμισυ ακριβώς μηνών κινδύνους και ταλαιπωρίες, η ηρωίδα μας βρέθηκε στη Μέση Ανατολή ελεύθερη και έτοιμη να προσφέρει για δεύτερη φορά τον εαυτό της για χάρη της σκλαβωμένης, αλλά αγωνιζόμενης πατρίδας της.

Οι πρώτες δυσκολίες στο εξωτερικό

Από την ημέρα που αποβιβάστηκε στη Χάϊφα της Παλαιστίνης, η Στεφανίδου άρχισε ν' αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα, ώσπου να κατορθώσει να ενταχθεί και πάλι στις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις της Μέσης Ανατολής, πράγμα που ήταν τότε και ο μοναδικός διακαής πόθος της. Μια γυναίκα πρόσφυγας, έστω έξυπνη και τολμηρή, με λίγα χρήματα, σε έναν ξένο και άγνωστο τόπο, έπρεπε, με την άφιξη της εκεί, να έλθει το συντομότερο δυνατό σε επικοινωνία με κάποια ελληνική υπηρεσία. Πήγε λοιπόν στα Ιεροσόλυμα στις 4 Φεβρουαρίου, όπου αφ' ενός υπέβαλε μια αίτηση με τα απαραίτητα δικαιολογητικά στο Ελληνικό Γενικό Προξενείο για κατάταξή της στον ΒΕΣΜΑ και αφετέρου έστειλε μια επιστολή - την τρίτη κατά σειρά - στον Πρόεδρο της Μόνιμης Επιτροπής του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού (στην Αλεξάνδρεια), ζητώντας του και πάλι τη συμπαράστασή του στο αίτημά της. Επί ένα ακριβώς μήνα περίμενε με ανυπομονησία κάποια απάντηση, οπότε στις 2 Μαρτίου ο Γενικός Πρόξενος την ενημερώνει εγγράφως ότι το 1ο Γραφείο (σ.σ.: Προσωπικού) του ΒΕΣΜΑ θα την κατατάξει μελλοντικά, μαζί με δυο άλλες Ελληνίδες εθελόντριες, στο υπό ίδρυση Ελληνικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο ως Αδελφή Νοσοκόμα. Μετά την απάντηση εκείνη, η Στεφανίδου έφυγε σύντομα από τα Ιεροσόλυμα για το Κάϊρο. Έφτασε εκεί στις 8 Μαρτίου.

Στο Κάϊρο, μην έχοντας πλέον πόρους, παρουσιάστηκε στον Αρχηγό του ΒΕΣΜΑ, Αντιστράτηγο Εμμανουήλ Τζανακάκη και του ζήτησε τη βοήθειά του. Ο στρατηγός, ενημερωμένος για την εξαιρετική δράση της κατά τον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο και ιδιαίτερα στο Αλβανικό Μέτωπο και βλέποντας μπροστά του μια μικρόσωμη αλλά πανέξυπνη και δυναμική γυναίκα, τη διαβεβαίωσε ότι θα της συμπαραστεκόταν. Και πράγματι, ύστερα από εκείνη τη συνάντηση, ο στρατηγός παρακάλεσε τον Πρόεδρο της Μόνιμης Επιτροπής του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού να την ενισχύσει οικονομικά, μέχρις ότου την κατατάξει στον Ελληνικό Στρατό. Έτσι η Στεφανίδου άρχισε να λαμβάνει 21 λίρες Αιγύπτου ως μηνιαία οικονομική βοήθεια για διάστημα τριών μηνών.

Στο τρίμηνο εκείνο διάστημα (Μάρτιος-Μάϊος) η Στεφανίδου, χωρίς εργασία ή απασχόληση, περίμενε καρτερικά την ημέρα που θα την καλούσαν στο στρατό. Για να επισπεύσει μάλιστα την κατάταξή της, ζήτησε εγγράφως βοήθεια, στις αρχές Μαΐου 1942 και από τον Πρόεδρο της εξόριστης Ελληνικής Κυβέρνησης (στο Κάϊρο) Εμμανουήλ Τσουδερό, ο οποίος και έδωσε σχετικές οδηγίες στον Στρατηγό - Αρχηγό του ΒΕΣΜΑ.

Αδελφή Νοσοκόμα στα Στρατιωτικά Νοσοκομεία Αλεξάνδρειας και Χεντέρας.

Περί το τέλος της άνοιξης του 1942 άρχισε να λειτουργεί στην Αλεξάνδρεια το πρώτο Στρατιωτικό Νοσοκομείο ως παράρτημα του Ελληνικού "Κοτσικείου" Νοσοκομείου (πιθανόν ως Ναυτικό Νοσοκομείο Αλεξάνδρειας - Ν.Ν.Α.), ενώ ένα - υπό ίδρυση - δεύτερο, κι αυτό Στρατιωτικό, θα λειτουργούσε στις 26 Ιουνίου 1942 στη Χεντέρα της Παλαιστίνης για τις Ελληνικές Στρατιωτικές Μονάδες της περιοχής.

Με την έναρξη της λειτουργίας του πρώτου Στρατιωτικού Νοσοκομείου στην Αλεξάνδρεια και συγκεκριμένα την 1η Ιουνίου 1942, αποφασίστηκε όπως η Σόνια Στεφανίδου αναλάβει - επιτέλους - εκεί υπηρεσία. Τέσσερις μέρες μετά, ο διορισμός της ως Αδελφής Νοσοκόμου Α΄ Τάξεως και η τοποθέτησή της στο παραπάνω Στρατιωτικό Νοσοκομείο (ΝΝΑ) επισημοποιήθηκαν με την υπ' αριθ. 30677 Β/4 Ιουνίου 1942 Διαταγή του τότε Υπουργού Στρατιωτικών Παναγιώτη Κανελλόπουλου. Την επόμενη μέρα - 5 Ιουνίου 1942 - έδωσε στο Φρουραρχείο Καΐρου τον καθιερωμένο στρατιωτικό όρκο και στις 7 Ιουνίου έλαβε Φύλλο Πορείας για την Αλεξάνδρεια, προκειμένου να παρουσιαστεί στη Μονάδα της.

Στην Αλεξάνδρεια, όμως, δεν έμελε να υπηρετήσει για πολύ χρόνο, αλλά μόνο για ένα μόλις μήνα. Η προέλαση προς την Αίγυπτο των δυνάμεων του Γερμανού Στρατηγού Έρβιν Ρόμμελ (στη Βόρεια Αφρική) ήταν η κύρια αιτία της απομάκρυνσης αριθμού ασθενών και τραυματιών από το Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αλεξάνδρειας, με συνοδό την Αδελφή Σόνια Στεφανίδου και μεταφοράς τους στο άλλο Στρατιωτικό Νοσοκομείο, αυτό της Χεντέρας, που μόλις είχε αρχίσει τη λειτουργία του με Διευθυντή τον Στρατιωτικό Γιατρό Στέφανο Αυγερινό.

1942. Μια ομάδα Υγειονομικού προσωπικού του Ελληνικού Στρατιωτικού Νοσοκομείου της Χεντέρας Παλαιστίνης. Δεξιά όρθια με στρατιωτική στολή υπηρεσίας η Αδελφή Νοσοκόμος Σόνια Στεφανίδου.

Στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο της Χεντέρας παρουσιάστηκε - εγγραφή στην Ημερησία Διαταγή του - στις 5 Ιουλίου 1942 και μετά από δυο (2) μέρες ανέλαβε υπηρεσία ως Προϊσταμένη Αδελφή του Χειρουργικού Τμήματος του Νοσοκομείου.

Εκεί παρέμεινε συνεχώς επί δέκα (10) περίπου μήνες.

Στο χρονικό αυτό διάστημα και παρά τις αντίξοες συνθήκες που επικρατούσαν, εργάστηκε με ενδιαφέρον και εξαιρετικό ζήλο και "εν γένει η απόδοσις αυτής εις ενεργητικότητα και νοσηλευτικάς ιδιότητας υπήρξεν άριστη", όπως ακριβώς έγραψε ο Διευθυντής του Νοσοκομείου για τη Σόνια Στεφανίδου, η οποία τότε ελάμβανε μισθό αντίστοιχο με το βαθμό Γραμματέως Β΄ που κατείχε παλαιότερα στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας που υπηρετούσε.

Εκπαίδευση στις Αγγλικές Μυστικές Υπηρεσίες

Κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας της Στεφανίδου στη Χεντέρα της Παλαι-στίνης, αρκετές Ελληνίδες πρόσφυγες έφτασαν εκεί κατά διαστήματα και ανέλα-βαν υπηρεσία στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο. Την άνοιξη, λοιπόν, του επόμενου χρόνου διαπίστωσε ότι η παρουσία της εκεί δεν ήταν πλέον τόσο απαραίτητη κι ότι θα μπορούσε να προσφέρει περισσότερα από άλλη θέση. Έτσι, στις 8 Απριλίου 1943 ζήτησε και έλαβε από το Νοσοκομείο είκοσι (20) ημερών άδεια για το Κάιρο. Μόλις έφτασε εκεί, παρουσιάστηκε στον Πρόεδρο της κυβερνήσεως Εμμανουήλ Τσουδερό και του ζήτησε να καταταγεί σε κάποια Μονάδα Καταδρομών (Κομμάντο), γιατί όπως έγραψε η ίδια στο Ημερολόγιό της, *"ποθούσα πιο ζωντανά, πιο αποτελεσματικά να υπηρετήσω την Ελλάδα μου, που σαν ματοβαμμένη μάνα νόμιζα πως με καλούσε"*. Τα σπάνια προσόντα της, αλλά κυρίως η μεγάλη πίστη της στο ιερό αγώνα, έπεισαν τον Πρωθυπουργό να συγκατατεθεί στην πράγματι παράτολμη αίτησή της. Ταυτόχρονα, η υπέροχη αυτή Ελληνίδα ζήτησε εγγράφως και από το Υπουργείο των Στρατιωτικών να διατεθεί στο Υπουργείο Προνοίας και Κοινωνικής Αντιλήψεως, για να επιτύχει, όπως εκτιμώ, το σκοπό της. Η αίτησή της έγινε δεκτή.

Στις αρχές Μαΐου, αφού περατώθηκαν οι απαραίτητες συνεννοήσεις και με τη μεσολάβηση του Ελληνικού Υπουργείου των Εξωτερικών, η Στεφανίδου έγινε δεκτή και παρουσιάστηκε στην Βρετανική Μυστική Υπηρεσία "Intelligence Service Liaison Division-ISLD" (Τμήμα Συνδέσμου Υπηρεσίας Πληροφοριών) που είχε την έδρα της στο Κάιρο. Με μέριμνα εκείνης της Συμμαχικής Υπηρεσίας, στάλθηκε στο No 2 Special Training School (No 2 Σχολείο Ειδικής Εκπαιδεύσεως ή Ειδικό Κέντρο Εκπαιδεύσεως Μεσογείου) που λειτουργούσε στο όρος Καρμάλ, κοντά στη Χαΐφα της Πλαιστίνης. Σε αυτό το ειδικό Σχολείο εκπαιδεύτηκε στη συλλογή, αναφορά και ασφάλεια πληροφοριών, στη χρήση κωδίκων και στην κρυπτογράφηση σημάτων (αναφορών και πληροφοριών) για διαβίβαση με ασύρματο. Αμέσως μετά το τέλος της ειδικής εκείνης εκπαίδευσης, πήγε στο πλησίον της Ναζαρέτ Στρατόπεδο του No 4 Middle East Training School (No 4 Σχολείου Εκπαίδευσης Μέσης Ανατολής) της Βρετανικής Πολεμικής Αεροπορίας (R.A.F.), προκειμένου να εκπαιδευτεί ως αλεξιπτωτίστρια. Η εκπαίδευση εκεί ήταν πολύ σκληρή, επίπονη και ρεαλιστική και μάλιστα για μια γυναίκα, που όμως απέδειξε ότι ήταν εξίσου ικανή, αν όχι καλύτερη, από τους συνεκπαιδευμένους άντρες. Μετά από την επιτυχή εκτέλεση πέντε (5) συνολικά αλμάτων (4 ημερήσιων και ενός νυκτερινού) από αεροσκάφος, έλαβε στις 23 Ιουνίου το πτυχίο της αλεξιπτωτίστριας και μάλιστα με εξαιρετική επίδοση όπως έγραψε ο Άγγλος αξιωματικός εκπαιδευτής της (*"η επίδοσις αυτής της εκπαιδευομένης ήτο υψηλού επιπέδου"*). Έτσι απέκτησε το προνόμιο να είναι η πρώτη και μοναδική Ελληνίδα αλεξιπτωτίστρια σε όλη τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου (1939-1945).

C O P Y

S E C R E T

No. 4 M.E.T.S.

R.A.F.

M.E.

21st June 1943.

This is to certify that NURSE SONIA STEPHANIDOU has successfully completed a Parachuting Course at above Unit.

During the Course, 5 descents (4 day and 1 night) were made, and this pupil's performance was of an exceptionally high standard.

(sign.)
W. P. MURPHY
Flight Lieutenant

Chief Parachute Instructor,
No. 4 M.E.T.S. R.A.F. M.E.

Certified true copy

VELOUTAKIS
2Lt L.C.

1943.Βεβαίωση του Αγγλου Αξιωματικού εκπαιδευτή για την Ελληνίδα αλεξιπτωτίστρια Σόνια Στεφανίδου.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της ειδικής εκπαίδευσής της στα Σχολεία Κατασκόπων και Αλεξιπτωτιστών, η Σόνια Στεφανίδου επέστρεψε στο Κάιρο, προκειμένου να της ανατεθεί ανάλογη μυστική αποστολή στην πατρίδα, που τότε υπέφερε τα πάνδεινα από τη σκληρή και απάνθρωπη τριπλή ξενική κατοχή. Όταν γύρισε στη Αίγυπτο είχε ήδη διατεθεί για υπηρεσία στο Υπουργείο των Εξωτερικών.

Μυστική Αποστολή στην Κατεχόμενη Ελλάδα

Λίγες μέρες μετά την επιστροφή της Στεφανίδου στο Κάιρο, η Μυστική Υπηρεσία I.S.L.D. περιέλαβε σε ειδική αποστολή και την Ελληνίδα νέα κατάσκοπο. Αυτή η αποστολή προέβλεπε τη μυστική ρίψη με αλεξίπτωτο κάπου στη Δυτική Μακεδονία μιάς ολιγομελούς Συμμαχικής ομάδας 3-4 ατόμων, με σταθμό ασυρμάτου

για συλλογή και αναφορά πληροφοριών σε βάρος των εχθρικών δυνάμεων κατοχής. Η ομάδα αυτή θα συνεργαζόταν, οσάκις χρειαζόταν, με τις ντόπιες Οργανώσεις Εθνικής Αντίστασης πόλεων και υπαίθρου. Η Σόνια Στεφανίδου, ως μέλος αυτής της ομάδας, θα έπαιζε το σπουδαιότερο ρόλο· λόγω των ξένων γλωσσών που γνώριζε, θα ήταν το μόνο όργανο συλλογής των αναγκαίων πληροφοριών, τις οποίες θα έστελνε στη συνέχεια ο Έλληνας ασυρματιστής της ομάδας στη Μέση Ανατολή με τον ασύρματό του.

Αφού, λοιπόν, περατώθηκαν έγκαιρα όλες οι απαραίτητες προετοιμασίες και ενημερώσεις σχετικά με εκείνη τη μυστική αποστολή, η κατασκοπευτική ομάδα έφυγε, έτοιμη πλέον, για τη Ντέρνα της Λιβύης, από το αεροδρόμιο της οποίας θα άρχιζε η πτήση της για τη Βόρεια Ελλάδα. Υπόψη ότι στις 13 Μαΐου 1943 είχαν τερματιστεί οι πολεμικές επιχειρήσεις στη Βόρεια Αφρική, με την περήφανη νίκη των Συμμάχων στην Τυνησία και τη συνθηκολόγηση των γερμανοϊταλικών στρατευμάτων.

Η αναμονή της ομάδας στη Ντέρνα τελείωσε σύντομα. Στις 8 η ώρα το βράδυ της 1ης Ιουλίου 1943, ένα μεταγωγικό πολεμικό αεροπλάνο τύπου "Χάλιφαξ" της Βρετανικής Πολεμικής Αεροπορίας (R.A.F.) απογειώθηκε από το αεροδρόμιο με προορισμό την Ελλάδα. Μέσα σε αυτό και ανάμεσα σε όλους τους άντρες βρισκόταν η μοναδική γυναίκα, που δεν ήταν άλλη από τη μικρόσωμη αλλά ριψοκίνδυνη Σόνια Στεφανίδου, ντυμένη με τη στολή του αλεξιπτωτιστού. Ήταν όμως αδύνατο κάποιος να την αναγνωρίσει. Με το ίδιο επίσης αεροπλάνο πετούσαν, εκτός από την ομάδα της Στεφανίδου κι ένας Άγγλος λοχαγός μαζί με έναν Έλληνα λοχία, οι οποίοι θα πηδούσαν με αλεξίπτωτο κάπου στην κεντρική Ελλάδα, αλλά ενωρίτερα. Η πτήση του αεροσκάφους θα διαρκούσε έξι (6) περίπου ώρες.

Το ταξίδι, ή μάλλον η πτήση του αεροπλάνου, πάνω από τη Μεσόγειο Θάλασσα και τη Νότια και Κεντρική Ελλάδα ήταν ήσυχο και χωρίς απρόοπτα. Μετά τη ρίψη των δύο πρώτων αλεξιπτωτιστών ήλθε κατόπιν και η σειρά της ομάδας. Ήταν 1 και 50' μετά τα μεσάνυχτα, όταν άνοιξε για δεύτερη φορά το κάλυμμα της μεγάλης τρύπας στο δάπεδο του αεροπλάνου (σσ: την εποχή εκείνη, η "έξοδος" των αλεξιπτωτιστών γινόταν μόνο από την τρύπα που είχε κατασκευαστεί στο δάπεδο των Βρετανικών μεταγωγικών αεροπλάνων). Ευθύς αμέσως άναψε το πράσινο φως - ένδειξη ότι το αεροσκάφος πλησίαζε τη ζώνη ρίψεως - και σε ελάχιστα δευτερόλεπτα, με το παράγγελμα του Άγγλου λοχία Αρχηγού Ρίψεων, η τολμηρή Στεφανίδου το εγκατέλειψε πρώτη. Όταν σε λίγο άνοιξε το αλεξίπτωτό της στον Ελληνικό ουρανό ένοιωσε ένα αίσθημα ανακούφισης και ανείπωτης χαράς· έφτανε επιτέλους η στιγμή να πατήσει και πάλι το πόδι της στη σκλαβωμένη πατρίδα. Ένα πυκνό σκοτάδι σκέπαζε τον ουρανό, όταν η αλεξιπτωτίστριά μας προσγειώθηκε ομαλά στο έδαφος, κάπου κοντά στην εχθροκρατούμενη Φλώρινα. Γεμάτη συγκίνηση μάζεψε γρήγορα το αλεξίπτωτό της και αμέσως μετά έσπευσε προς την κατεύθυνση του ανέμου για να συναντήσει τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας (σσ δεν μπόρεσα να εξακριβώσω μέχρι σήμερα αν είχε προετοιμαστεί και σημανθεί η ζώνη ρίψεως της ομάδας, ή τα μέλη της προσγειώθηκαν σε κάποιο επίπεδο και ομαλό έδαφος).

Η ώρα ήταν 2 και 10' όταν τα μέλη της ομάδας, ενωμένα πλέον, ξεκίνησαν, με όλα τα υλικά και εφόδια και ακολουθώντας τον αρχηγό τους, για μια σπηλιά. Όταν έφτασαν εκεί ξεκουράστηκαν και κοιμήθηκαν λίγο. Τα ξημερώματα βάδισαν και πάλι για να καταλήξουν στο κρησφύγετο μιας ανταρτικής ομάδας στην οποία υπήρχαν και

Άγγλοι σύνδεσμοι. Μετά την συνάντηση εκείνη άρχισε η εκτέλεση της αποστολής της "κατασκοπευτικής" ομάδας.

Το σχέδιο δράσης, που είχε καταστρώσει ο αρχηγός της ομάδας, ήταν σε γενικές γραμμές το εξής: Ακολουθώντας ορεινά κυρίως δρομολόγια κατά μήκος της οροσειράς της Πίνδου -με γενική δηλαδή κατεύθυνση από ανατολικά προς δυσμάς- θα συνέλεγε στρατιωτικές πληροφορίες σχετικά με τα στρατεύματα κατοχής, τις οποίες, κρυπτογραφημένες με κώδικα, θα διαβίβαζε κάθε μέρα στη Μέση Ανατολή, από όπου θα έπαιρνε σχετικές οδηγίες και εντολές το πρωί της επομένης. Για τον τρόπο συλλογής των πληροφοριών δεν υπήρχε περιορισμός, αρκεί να μην ετίθετο σε κίνδυνο η ασφάλεια των μελών της ομάδας.

Η ομάδα, έχοντας στη διάθεσή της δυο μουλάρια για την μεταφορά των υλικών και των εφοδίων της, άλλαζε θέσεις τις νύκτες και τις μέρες κρυβόταν σε ασφαλείς χώρους καλύψεως, ενώ η Στεφανίδου μεταμφιεσμένη, άλλοτε σαν απλή χωρική, άλλοτε σαν καθαρίστρια και άλλοτε σαν ζητιάνα, κατέβαινε από τα γύρω υψώματα στους κατοικημένους τόπους και προσπαθούσε, με άμεσο κίνδυνο της ζωής της, να συλλέγει πληροφορίες, καίτοι γνώριζε ότι κάθε στιγμή ήταν δυνατόν να συλληφθεί και να καταδικαστεί ως κατάσκοπος. Για να μπορέσει μάλιστα ν' ανταπεξέλθει στην εξαιρετικά δύσκολη και επικίνδυνη αποστολή της, μάζευε μικρά αγόρια των χωριών, ηλικίας 12-16 ετών, τα οποία στη συνέχεια χρησιμοποιούσε, ανάλογα με τις ικανότητές τους που εκτιμούσε η ίδια, για τη συλλογή πληροφοριών. Κάθε φορά άφηνε εκείνα τα αγνά Ελληνόπουλα που χρησιμοποιούσε "[...] να διαβάζουν στο βλέμμα της την φλόγα της ελευθερίας και το μίσος της για τους κατακτητές" όπως έγραψε στο Ημερολόγιό της. Έτσι, επί δύο(2) περίπου μήνες, η ομάδα κινούμενη προς δυσμάς πέρασε από πολλά χωριά και βουνά της Πίνδου για να φτάσει κάποια μέρα στο "Λαιμό της Λάγκας" (σ.σ.: Ελληνοαλβανικά σύνορα), όπου αντιμετώπισε ένα πολύ δυσάρεστο απρόοπτο.

Ήταν 2 Σεπτεμβρίου 1943, όταν σε εκείνη ακριβώς την περιοχή, οι άντρες ενός γερμανικού φυλακίου συνέλαβαν ξαφνικά όλα τα μέλη της ομάδας. Μετά από δύο ωρών σκληρή και απάνθρωπη ανάκριση - για την αποκάλυψη και παράδοση των κωδικών κρυπτογράφησης - καταδικάστηκαν σε θάνατο. Αμέσως μετά την ανάκριση φυλακίστηκαν σ' ένα παρακείμενο στάβλο, προκειμένου να εκτελεστούν στις 6 το πρωί της άλλης μέρας. Μέσα στη μεγάλη απελπισία τους, η τύχη ξαφνικά τους χαμογέλασε, γιατί σε κάποια στιγμή ο Γερμανός φρουρός άφησε ελεύθερα όλα τα μέλη της ομάδας, δείχνοντας τους το απέναντι πυκνό δάσος και ακολουθώντας τους στο τέλος και ο ίδιος. Η ώρα ήταν 4 και 20'. Αφού συγκεντρώθηκαν με προσοχή στην απέναντι βουνοπλαγιά, κατέφυγαν αμέσως μετά στα Ελληνικά αντάρτικα φυλάκια. Όμως, οι άντρες του εχθρικού φυλακίου είχαν κρατήσει τον ασύρματο της ομάδας, τα δύο μουλάρια και τα χρήματά της. Λίγο αργότερα κι αφού κατόρθωσαν να εφοδιαστούν με όλα τα χρειώδη, τα μέλη της ομάδας χωρίστηκαν· η Στεφανίδου, ακολουθώντας άλλη ομάδα, κινήθηκε προς το νότο κι έφτασε στο θεσσαλικό κάμπο και συγκεκριμένα στην περιοχή της "Νεραΐδας" (σ.σ.: περιοχή Καλαμπάκας), όπου λειτουργούσε Στρατηγείο ανταρτών με Άγγλους συνδέσμους. Εκεί είχαν συγκεντρωθεί αρκετοί Έλληνες και Σύμμαχοι "κατάσκοποι", σύνδεσμοι και διάφοροι άλλοι, με εντολή να επιστρέψουν στη Μέση Ανατολή.

Ένα βράδυ κι ενώ η Στεφανίδου περίμενε την ημέρα της επιστροφής της στην Αίγυπτο, έπεσε στους πρόποδες του βουνού ένας αλεξιπτωτιστής· ήταν Άγγλος

αρχιτέκτονας - ο Ταγματάρχης Άρθρουρ Τζίπσον - με εντολή να μετατρέψει τον υπάρχοντα στην Νεράιδα μικρό διάδρομο προσγειώσης αεροσκαφών σε πρόχειρο αεροδρόμιο, ώστε να μπορούν τα μεταγωγικά αεροπλάνα να προσγειώνονται και ν' απογειώνονται με σχετική ασφάλεια. Η Στεφανίδου έσπευσε να βοηθήσει τον Άγγλο αξιωματικό στην εργασία του. Σύντομα συγκέντρωσε αρκετές γυναίκες από τα γύρω χωριά και σε πολύ λίγο χρόνο ετοίμασε, με τις οδηγίες του ταγματάρχη, ένα πρόχειρο αεροδρόμιο διαστάσεων 2.000 X 600μ.

Τέλος, στις 3 η ώρα μιας σκοτεινής και ομιχλώδους νύκτας του Δεκεμβρίου 1943, δύο (2) συμμαχικά μεταγωγικά αεροπλάνα - ένα Αμερικανικό κι ένα Αγγλικό - απογειώθηκαν από το πρόχειρο αεροδρόμιο της Νεράιδας με προορισμό τη Βόρεια Αφρική. Στο δεύτερο - το Αγγλικό - ήταν και η ηρωίδα μας Σόνια Στεφανίδου με τρεις(3) διαφεύγοντες αεροπόρους.

Το ταξίδι ήταν ήσυχο και το μεσημέρι το αεροπλάνο προσγειώθηκε στο αεροδρόμιο της Βεγγάζης (Λιβύη). Η Στεφανίδου αποβιβάστηκε γεμάτη με ανάμικτα αισθήματα· με μεγάλη λύπη, γιατί άφησε πίσω της την σκλαβωμένη πατρίδα της που επί έξι (6) περίπου μήνες έζησε έντονα το δράμα της και με χαρά, γιατί και πάλι θα μπορούσε να την βοηθήσει από οποιαδήποτε άλλη θέση και με οποιαδήποτε αποστολή που θα της ανέθεταν. Εκεί την υποδέχτηκαν με αγάπη και ενθουσιασμό αρκετοί Έλληνες. Αμέσως μετά έφυγε για το Κάιρο.

Εδώ θεωρώ απαραίτητο να ενημερώσω τους αναγνώστες σχετικά με τη "Μυστική αποστολή στην Κατεχόμενη Ελλάδα", την οποία προηγουμένως εξιστόρησα πολύ περιληπτικά. Με δεδομένο τον μέχρι και σήμερα ακόμη "Άκρως Απόρρητον" (Top Secret) χαρακτηρισμό της Αποστολής και τη γνωστή σε όλους φειδώ με την οποία οι Αγγλικές Υπηρεσίες Αρχείων παρέχουν ή δημοσιεύουν σχετικά στοιχεία, η παραπάνω σύντομη αφήγηση έγινε σύμφωνα με τα υπάρχοντα γραπτά ντοκουμέντα, δηλαδή το προσωπικό Ημερολόγιο της Στεφανίδου, μερικές αναφορές της, μία ομιλία της στο ραδιόφωνο και διάφορα άλλα κατά καιρούς δημοσιεύματα στον τύπο. Έτσι δεν μου δόθηκε η δυνατότητα να διασταυρώσω την ακρίβεια, την αντικειμενικότητα και την πληρότητα των αναφερομένων γεγονότων και περιστατικών σχετικά με την δράση της ομάδας κατά την παραμονή της στην κατεχόμενη Ελλάδα, με άλλες επίσημες αρχειακές πηγές. Γι αυτήν ακριβώς την αδυναμία επικαλούμαι την επιείκεια των αναγνωστών.

Στο Ελληνικό Εθελοντικό Γυναικείο Σώμα

Μόλις έφτασε η Στεφανίδου στο Κάιρο, παρουσιάστηκε στο Υπουργείο των Εξωτερικών, στο οποίο είχε διατεθεί στις 5 Ιουνίου 1943 από το Υπουργείο Πρόνοιας και Κοινωνικής Αντιλήψεως. Αμέσως ανέλαβε υπηρεσία.

Λίγες μέρες πριν από την άφιξή της στην Αίγυπτο, είχε δημοσιευθεί στο υπ' αριθμόν 34/6-12-1943 Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως ο Αναγκαστικός Νόμος 3223/1943 για την σύσταση "Εθελοντικού Στρατιωτικού Σώματος Ελληνίδων" (Ε.ΣΣΕ.). Στο Σώμα εκείνο, που θα είχε στρατιωτική πειθαρχία και στρατιωτικούς

κανονισμούς, θα κατατάσσονταν με αίτησή τους αποκλειστικά Ελληνίδες, που για διάφορους λόγους και υπηρεσίες είχαν καταφύγει ή ζούσαν μόνιμα στη Μέση Ανατολή (Δημόσιοι Υπάλληλοι, Αδελφές Νοσοκόμοι, Διερμηνείς, Καλλιτέχνες) με ένα από τέσσερις βαθμούς (Α' - Δ') στρατιωτικών υπαλλήλων, οι οποίοι θ' αντιστοιχούσαν - και μισθολογικά - με αυτούς του Ανθυπολοχαγού έως Δεκανέα.

Η Στεφανίδου υπέβαλε στο Υπουργείο των Εξωτερικών αίτηση για κατάταξή της στο υπό σύσταση νέο Γυναικείο Σώμα, γιατί από την 1η Ιανουαρίου 1944 είχε διαγραφεί οριστικά (υπ' αριθ. 94.152/23-12-1943 διαταγή) από τη δύναμη του Υπουργείου των Στρατιωτικών.

1944. Η Σόνια Στεφανίδου με τη στολή του Ελληνικού Γυναικείου Σώματος κάπου στο Κάιρο της Αιγύπτου.

Η αίτησή της διαβιβάστηκε στις 12 Ιανουαρίου 1944, μέσω του Υπουργού των Στρατιωτικών, στη συσταθείσα Ειδική Επιτροπή, η οποία τελικά την κατέταξε (22 Φεβρουαρίου) στον 1ο Ενεργό Λόχο του Ε.ΣΣΕ. - ο 2ος ήταν εφεδρικός - με Αριθμό Μητρώου 20 και με βαθμό στρατιωτικού υπαλλήλου Α', αντίστοιχο με αυτόν του Ανθυπολοχαγού. Από τότε και μέχρι την επιστροφή της στην Ελλάδα, ανήκε στη δύναμη του Λόχου και διατεθειμένη στο Υπουργείο των Εξωτερικών.

Μυστική αποστολή στη Μεγαλόνησο Κρήτη

Για την αποστολή της Στεφανίδου στη Γερμανοκρατούμενη τότε Κρήτη δεν υπάρχουν δυστυχώς επαρκή στοιχεία. Έτσι, αυτά τα ελάχιστα που αναφέρονται - με κάθε επιφύλαξη - στη συνέχεια, προέρχονται αφενός από ελάχιστες σύντομες αναφορές της ίδιας σε μερικά έγγραφα και αφετέρου σε ακριτομυθίες της - μετά τον πόλεμο - σε μία επιστήθια φίλη της και στην αδελφή της κ. Έλλη Στεφανίδου. Ας μη ξεχνάμε, όμως, ότι η εφ' όρου ζωής πιστή τήρηση του Απορρήτου στις περιπτώσεις σοβαρών μυστικών αποστολών αποτελούσε, αλλά και αποτελεί, απαραίτητη υποχρέωση όλων αυτών που είχαν ενεργό συμμετοχή - άμεση ή έμμεση - στη σχεδίαση, προπαρασκευή και εκτέλεση αυτών των αποστολών.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τις υπάρχουσες ανεπίσημες γραπτές ενδείξεις και τις προφορικές πληροφορίες, η Σόνια Στεφανίδου εστάλη στο χρονικό διάστημα μεταξύ Ιανουαρίου και Οκτωβρίου 1944 στην Κρήτη, πιθανόν από τον καταγόμενο από την Μεγαλόνησο Εμμανουήλ Τσουδερό (Πρωθυπουργό και αργότερα Υπουργό των Εξωτερικών) που της είχε μεγάλη εκτίμηση και εμπιστοσύνη, σ' έναν από τους γνωστούς Αρχηγούς της Εθνικής Αντίστασης Κρήτης, το Μανώλη Μπαντουβά, με κάποια ειδική αποστολή, η φύση της οποίας δεν είναι καταγεγραμμένη και ως εκ

τούτου δεν έχει δημοσιοποιηθεί. Πιθανόν να μετέφερε εκεί, ως σύνδεσμος, έγγραφα ή προφορικές εντολές, ή ακόμη και χρηματικά ποσά.

1944. Το δελτίο Ταυτότητας της Σόνας Στεφανίδου (Αγγλική γλώσσα) στη Μέση Ανατολή.

Τέλος, μετά τον πόλεμο και συγκεκριμένα κατά το έτος 1953, η Στεφανίδου θα αναφέρει σε μία Υπεύθυνη Δήλωσή της προς το Υπουργείο Βιομηχανίας ότι "Υπηρέτησα εις Μέσην Ανατολήν [...] αποσταλείσα ως κομμάντος δια ειδικήν Υπηρεσίαν εις Δυτικήν Μακεδονίαν και Κρήτην [...]".

Αναχώρηση από το Κάιρο και επιστροφή στην ελεύθερη Ελλάδα

Η Στεφανίδου συνέχισε να υπηρετεί στο Υπουργείο Εξωτερικών και στο Γραφείο του Πρωθυπουργού σε όλο το διάστημα της παραμονής της Ελληνικής Κυβέρνησης στη Μέση Ανατολή. Οι πτέρυγες του Αλεξιπτωτιστή στο στήθος της στρατιωτικής της στολής - ένδειξη πολεμικού άλματος με αλεξιπτωτο - προκαλούσαν το θαυμασμό Ελλήνων και Συμμάχων Στρατιωτικών.

Στις 26 Ιουλίου 1944 και με το υπ' αριθμόν Πρωτοκόλλου 11.380 έγγραφό του, ο τότε Έλληνας Πρεσβευτής στο Κάιρο Κ. Σκέφερις έστειλε το εξής έγγραφο προς το Υπουργείο των Στρατιωτικών:

"Έχομεν την τιμήν ν' αποστείλωμεν υμίν συνημμένως πιστοποιητικά βεβαιούντα την αρίστην διαγωγήν και τας καλὰς υπηρεσίας ας προσέφερεν ως αδελφή νοσοκόμος εις Ιωάννινα και Χεντέρα η παρ' ημίν υπηρετούσα Σόνια Στεφανίδου ανήκουσα εις τον Ιον ενεργόν Λόχον Ε.ΣΣΕ. συμφώνως τη υπ' αριθ. 14.977 από 22-2-1944 υμετέρα Διαταγή επί βαθμῷ ανθυπολοχαγού και παρακαλούμεν ὅπως, λαμβάνοντες υπ' ὄψιν τα συνημμένα πιστοποιητικά, κυρίως δε την εξαιρετικὴν τόλμην και ικανότητα ἣν επέδειξεν η ειρηνέμενη, εκτελέσασα επιτυχῶς επικίνδυνον αποστολήν εἰς την εχθροκρατουμένην Ελλάδα, ὅπου ερρίφθη δι' αλεξιπτώτου, ευαρεστηθῆτε και καταβάλητε πάσαν προσπάθειαν ἵνα επιτραπῆ εἰς αὐτήν, ἔστω και κατ' ἐξαιρέσειν, ὑπὸ του Βρετανικοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου, να φέρη τα διακριτικά του βαθμοῦ της. Νομίζομεν ὅτι η ηθική αὐτή ικανοποίησις αποτελεί επιβεβλημένην αναγνώρισιν των υπηρεσιῶν τὰς οποίας η ειρηνέμενη Ελληνίς προσέφερεν εἰς την Πατρίδα της και αἰ οποῖαι αποτελοῦν τιμήν και ἴσως ἄνευ προηγουμένου παράδειγμα δι' οἰονδήποτε γυναικείον συμμαχικόν στρατιωτικόν σῶμα. Προς διευκόλυνσιν των υμετέρων ενεργειῶν παρά τω Βρετανικῷ Γενικῷ Στρατηγείῳ, γνωρίζομεν υμίν ὅτι η προαναφερθεῖσα αποστολή της περί ἧς πρόκειται ἐν Ελλάδι οργανώθη ὑπὸ της

υπηρεσίας Ι.Σ.Α.Δ. και η ρίψης δι' αλεξιπτώτου εἰς Δυτικὴν Μακεδονίαν (περιοχὴν Φλωρίνης) ἔλαβε χώραν τὴν 7ην Ἰουλίου 1943".

Ἡ ἰδιαίτερα τιμητικὴ αὐτὴ πρόταση δὲν υλοποιήθηκε ποτὲ πρὸς μεγάλη απογοήτευση τῆς Στεφανίδου, ἡ ὁποία μέχρι τὸ θάνατό τῆς ἐξέφραζε γραπτὰ καὶ προφορικὰ τὴ μεγάλη πικρία τῆς.

Κάποτε ἔφτασε ἡ μεγάλη στιγμή τῆς ἐπιστροφῆς τῆς Κυβέρνησης - Ἐθνικῆς Ἐνότητος ὑπὸ τὸν Γεώργιο Παπανδρέου - στὴν Ελλάδα. Ἦταν στις 12:30 τῆς 9ης Ὀκτωβρίου 1944, ὅταν τὰ Υπουργεῖα Ἐξωτερικῶν καὶ Στρατιωτικῶν, με τὴ φρουρά τους, ἐγκατέλειψαν τὸ Κάιρο καὶ μέσω Ἀλεξάνδρειας ἔφτασαν στὴν Ἰταλία, στις 15 τοῦ ἴδιου μήνα. Ἀπ' ὅπου πέρασε ἡ Στεφανίδου ἀποσπούσε τὸ θαυμασμό καὶ τὰ ευμενῆ σχόλια φίλων καὶ ἀντιπάλων. Τελικὰ στις 22 Ὀκτωβρίου πάτησε τὸ πόδι τῆς καὶ πάλι στὴ μόλις ἐλεύθερη πατρίδα· ἦταν στὸ λιμάνι τοῦ Πειραιᾶ. Σὲ λίγο βρισκόταν με τὴν οἰκογένειά τῆς καὶ τὰ ἀγαπημένα τῆς πρόσωπα.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1945-1990

Συνέχιση τῆς υπηρεσίας τῆς στὸ Δημόσιο (1945 -1967)

Μετά τὴν ἐπιστροφή τῆς στὴν πρωτεύουσα, ἡ Στεφανίδου συνέχισε νὰ υπηρετεῖ, ὡς ἀπαραίτητη, στὸ Υπουργεῖο Ἐξωτερικῶν / Διεύθυνση Ἐθιμοτυπίας, ὡς ἀποσπασμένη ἀπὸ τὸ Υπουργεῖο Βιομηχανίας στὸ ὁποῖο ἀνῆκε ὀργανικά.

1945. Τὸ δελτίο Ταυτότητας τῆς Σόνιας Στεφανίδου ποὺ ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸ Υπουργεῖο Ἐξωτερικῶν.

Λίγο ἀργότερα ὑπόβαλε αἴτηση γιὰ νὰ χρησιμοποιηθεῖ ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς ὡς Ἀλεξιπτωτίστρια στὸ Θέατρο Πολέμου τοῦ Ἐιρηνικοῦ ἐναντίον τῶν Ἰαπῶνων· ὠστόσο δὲν ἐγίνε δεκτὴ.

Ἀμέσως μετὰ τὸν τερματισμὸ τοῦ ὀδυνηροῦ γιὰ τὴν Ἀθήνα Δεκεμβριανοῦ Κινήματος (3 Δεκ. 1944 - 5 Ἰαν. 1945), τὸ Υπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν, ἔχοντας σαφὴ ἀντίληψη τῶν πολῦτιμων υπηρεσιῶν ποὺ πρόσφερε εθελοντικὰ ἡ Στεφανίδου στὴν πατρίδα κατὰ τὴν περίοδο 1940-44, ἀπέστειλε διαδοχικά στὸ Υπουργεῖο τῶν Στρατιωτικῶν δύο (2)

προτάσεις απονομής σ'
αυτήν στρατιωτικών
Πολεμικών Μεταλλίων, τις
εξής:

- Στις 6 Φεβρουαρίου 1945 για το Μετάλλιον Εξαιρέτων Πράξεων:

"Έχομεν την τιμήν να διαβιβάσωμεν υμίν συνημένως αντίγραφα πιστοποιητικών της Κυρίας Στεφανίδου Σόνιας ανήκουσα εις τον 1ον Ενεργόν Λόχον Ε.ΣΣΕ., συμφώνως τη υπ' αριθ. 14977 από 22.2.44 υμετέρα διαταγή επί βαθμῷ Ανθυπολοχαγού, η οποία κατά την διάρκειαν της εις το Υπουργείον των Εξωτερικών αποσπάσεώς της επεδείξατο εργατικότητα, προθυμίαν και ανωτέραν αντίληψιν του καθήκοντος, ακολουθήσασα την Κυβέρνησιν εις Ιταλίαν, όπου εν τω κύκλω των ενεργειών της επέδειξεν εξαιρετικόν ζήλον εις την εκπλήρωσιν του καθήκοντός της.

Δια τους ως άνω αναφερομένους λόγους προτείνω αυτήν δια το μετάλλιον των εξαιρέτων πράξεων και παρακαλώ όπως, ευαρεστούμενοι, εγκρίνητε ό,τι δει και ενεργήσητε τα δέοντα".

- Στις 6 Ιουλίου 1945 για το Χρυσούν Αριστείον Ανδρείας:

"Έχω την τιμή να σας αναφέρω, ότι η παρ' ημίν απεσπασμένη Ανθυπολοχαγός Ε.ΣΣΕ Στεφανίδου Σόνια, αλεξιπτωτίστρια, ειργάσθη παρά τω γραφείω του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως, εν Καϊρω και εντολή ημών εστάλη υπό των αρμοδίων βρεταννικών Αρχών εις Ελλάδα δια πολεμικήν εργασίαν. Μετεφέρθη εκεί δι'

αεροπλάνου και ερρίφθη δι' αλεξιπτώτου εις μίαν περιφέρειαν της Β. Μακεδονίας. Εκείθεν μετέβη εντολή αγγλικής υπηρεσίας εις διαφόρους περιοχάς όπου εχρησιμοποιήθη, ως γνωρίζουσα την γερμανικήν, προς κατασκοπίαν και παρακολουθούσα τους στρατούς κατοχής ανά διαφόρους πόλεις. Συνελήφθη άπαξ υπό των Γερμανών, κατώρθωσε όμως να δραπετεύση. Παρέμεινε εκεί εργαζόμενη επί πολλούς μήνας. Η αναφερόμενη Στεφανίδου Σόνια είναι αξία ηθικής αμοιβής δια την προσπάθειαν εν τη εκτελέσει πολεμικής της δράσεως και προς τούτο παρακαλώ όπως, ευαρεστούμενοι, προτείνετε αυτήν αρμοδίως δια το αριστείον της ανδρείας".

Ο Υπουργός
Εμμανουήλ Τσουδερός

Και οι δυο εκείνες Ηθικές Αμοιβές της απονεμήθηκαν με αντίστοιχα Βασιλικά Διατάγματα , που δημοσιεύτηκαν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η αμέσως μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας εποχή ήταν, παρά τα τραγικά εσωτερικά γεγονότα που επακολούθησαν, αφιερωμένη στους ήρωες και τις ηρωίδες του Πολέμου και της Αντίστασης. Έτσι και η Στεφανίδου παρέμεινε γι' αρκετό καιρό στο επίκεντρο της επικαιρότητας. Μια ομιλία της από το ραδιόφωνο (22 Νοεμβρίου 1944) και μερικές συνεντεύξεις της προκάλεσαν ενδιαφέροντα δημοσιεύματα στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο, που εξυμνούσαν κυριολεκτικά την αξιόπαινη δράση της στον πόλεμο. Το σπουδαιότερο ίσως από όλα αυτά ήταν ένα εκτενές πολυγραφημένο φυλλάδιο του Υπουργείου των Εξωτερικών προς όλες τις Ελληνικές Πρεσβείες "Περί της συμμετοχής της Ελληνίδος εις τον πόλεμον..." (16 Μαΐου 1946), στο οποίο , αφού εξιστορείτο η δράση της Στεφανίδου, αναφερόταν ότι αυτή " υπήρξε εις των μάλλον αντιπροσωπευτικών τύπων Ελληνίδων που έθεσαν την εξαιρετική ευφυΐαν και γενναιότητά των εις την υπηρεσίαν της πατρίδος".

1945. Η Σόνια Στεφανίδου με τον πατέρα της Φιλοποίμενα Στεφανίδη.

Επίσης κατά την ίδια εποχή, αλλά και αργότερα (1944- 1947), εκδόθηκαν αρκετά αξιόλογα Ελληνικά και ξενόγλωσσα βιβλία, στα οποία μαζί με άλλους ήρωες και ηρωίδες, περιγραφόταν και η υπέροχη δράση της Σόνιας Στεφανίδου, καίτοι ουδέποτε η ίδια, ως αφανής και σεμνή ηρωίδα επεδίωξε τα φώτα της δημοσιότητας, γιατί πάντοτε πίστευε οτι δεν έκανε τίποτα περισσότερο, ειμή το καθήκον της προς την αγωνιζόμενη πατρίδα της.

Παράλληλα με την υπηρεσία της στο Υπουργείο των Εξωτερικών (μέχρι 25 Φεβρουαρίου 1951) και μετά στο Υπουργείο Βιομηχανίας, η Στεφανίδου συνέχισε να είναι και μέλος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, προσφέροντας εθελοντικά τις υπηρεσίες της κατά τις ποικίλες δραστηριότητες του και ιδιαίτερα στους διάφορους εράνους και στη φιλανθρωπική Οργάνωση "Η Φανέλλα του Στρατιώτου".

Για την εν γένει πλούσια δράση της, τόσο στον πόλεμο όσο και στην ειρήνη, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός και η τότε βασίλισσα Φρειδερίκη την τίμησαν με ηθικές αμοιβές και διακρίσεις.

1953. Η Σόνια Στεφανίδου με την επίσημη στολή της αδελφής νοσοκόμου του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού.

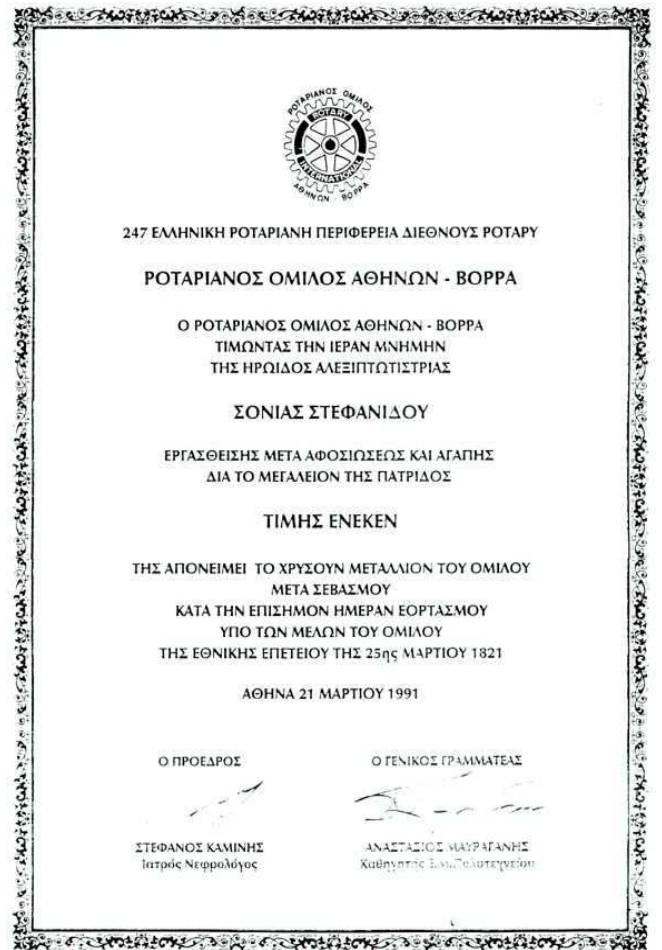
Ο Ερυθρός Σταυρός μάλιστα την προήγαγε το 1952 σε Αδελφή Νοσοκόμο και την διατήρησε ενεργό μέλος του μέχρι το Δεκέμβριο του 1968.

Επίσης η κ. Έλλη Στεφανίδου με πληροφόρησε πρόσφατα, ότι η αδελφή της Σόνια είχε τιμηθεί και με Βρετανικό παράσημο, το οποίο όμως το επέστρεψε στην Αγγλική Πρεσβεία στην Αθήνα μετά τα σοβαρά γεγονότα στην Κωνσταντινούπολη το 1955. Ωστόσο, την απονομή της ηθικής αυτής αμοιβής δεν μπορώ να την επιβεβαιώσω.

Γεγονός πάντως είναι ότι πολλοί Έλληνες (αξιωματικοί, κ.λ.π.) επέστρεψαν την εποχή εκείνη τα βρετανικά παράσημα και μετάλλια που τους είχαν απονεμηθεί, σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τα σοβαρά γεγονότα σε βάρος των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης.

Τέλος, κρίνω σκόπιμο να παραθέσω εδώ, χωρίς δικά μου σχόλια, ένα περιστατικό που ανέφερε η ίδια σε μια επιστολή της στις 8 Αυγούστου 1949 προς τον τότε προσωπάρχη του Υπουργείου Εξωτερικών : *"[...]όταν επέστρεψα, Δεκέμβριος 1943, από τας διάφορους επιτυχείς αποστολάς εις το Πάτριον Έδαφος, στο Καΐρον, μου προσέφερον 300 λίρας χρυσάς οι Σύμμαχοι ως δώρον [...] Εγώ φυσικά, τας ηρνήθην, διότι θεώρησα ότι για μίαν Ελληνίδα ήτο ράπισμα η [...] πληρωμή δι' ό,τι έκαμε δια την πατρίδα της, και τας ηρνήθην [...]"*.

Στις 31 Δεκεμβρίου 1967 η Σόνια Στεφανίδου, ύστερα από 40 και πλέον ετών συνεχούς υπηρεσίας στο Δημόσιο, συνταξιοδοτήθηκε από το Υπουργείο Εμπορίου και Βιομηχανίας με το βαθμό του Τμηματάρχου Α'. Από τότε αποτραβήχτηκε σε ένα ιδιόκτητο μικρό διαμέρισμα στην οδό Μπουμπουλίνας 7, κοντά στην κατοικία της αδελφής της.

Τα τελευταία της χρόνια (1968 - 1990)

Τα τελευταία χρόνια της ζωής της, τα πέρασε ήσυχα και με τις ωραίες αναμνήσεις των ηρωικών χρόνων του πολέμου. Παρέμεινε σεμνή και αφανής, όπως ήταν και την εποχή της μεγάλης της δόξας. Την υπερβολική αγάπη της για την πατρίδα, που την διατήρησε μέχρι την τελευταία της πνοή, την διατύπωσε απλά στην

τελευταία της επιθυμία, την οποία συνέταξε στις 9 Ιουνίου 1975. Μεταξύ άλλων έγραφε "[...] Να ταφώ με την στρατιωτική στολή μου χακί και τα διάσημα των παρασήμων [...] Η ταφή μου να είναι πολύ απλή [...]". Επίσης, με Δημόσια Διαθήκη που υπέγραψε στις 24 Ιανουαρίου 1986, άφησε το μοναδικό της περιουσιακό στοιχείο, το μικρό διαμέρισμα της, στο Ίδρυμα "**Στέγη Υγειονομικών**".

Την άνοιξη του 1990, η Σόνια Στεφανίδου, ηλικίας τότε 83 ετών, παρουσίασε συμπτώματα καρδιοπάθειας και νοσηλεύτηκε σε διάφορες κλινικές και δημόσια νοσοκομεία. Τελικά η κουρασμένη αλλά δυναμική καρδιά της δεν άντεξε για πολύ και στις 22 Αυγούστου του ίδιου χρόνου έκλεισαν για πάντα τα μεγάλα και σπινθηροβόλα μάτια της σ' ένα κρεβάτι της Κλινικής "Παναγία της Τήνου" στην Αθήνα. Κηδεύτηκε, όπως εκείνη ήθελε και με τις τιμές που τις άξιζαν στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών. Η ψυχή της ηρωίδας μας "πέταξε" για πάντα στους ουρανούς, υπερήφανη για ό,τι είχε προσφέρει στην αγαπημένη της πατρίδα, την Ελλάδα.

ΗΘΙΚΕΣ ΑΜΟΙΒΕΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΟΝΙΑΣ- ΣΟΦΙΑΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ

Για την εν γένει δράση της στην περίοδο 1940 -1968 η Σόνια - Σοφία Στεφανίδου τιμήθηκε με τις παρακάτω Ηθικές Αμοιβές και Διακρίσεις:

1. Στρατιωτικά Πολεμικά Μετάλλια

- α. Χρυσούν Αριστείον Ανδρείας 1086/1945 ΕΔΥΣ
- β. Μετάλλιον Εξαιρέτων Πράξεων 273/1945 ΕΔΥΣ

2. Στρατιωτικά Αναμνηστικά Μετάλλια

- α. Αναμνηστικόν Μετάλλιον Πολέμου 1940-41
- β. Αναμνηστικόν Μετάλλιον Πολέμου 1941-45
- γ. Μετάλλιον Εθνικής Αντιστάσεως 1941-45

3. Εκκλησιαστικά Παράσημα

- α. Σταυρός του Αποστόλου και Ευαγγελιστού Μάρκου (του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας) Υπ. Αριθ. 1634/3 Αυγούστου 1945 Έγγραφο.
- β. Μέλος του Τάγματος "*ΑΦΑΝΩΝ ΗΡΩΩΝ*" του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων.

4. Πτέρυγες Αλεξιπτωτιστού

Απονομή Βρετανικών Επιχειρησιακών Πτερύγων Αλεξιπτωτιστού (επί του στήθους) για εκτέλεση πολεμικού άλματος στην Κατεχόμενη Ελλάδα (Δεκέμβριος 1943).

5. Μετάλλια Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού (ΕΕΣ)

- α. Μετάλλιον Υπηρεσιών Στρατού 1940-41 (20 Οκτ. 1948)
- β. Μετάλλιον του ΕΕΣ μετά Χρυσής Δάφνης (15 Ιουν. 1949)
- γ. Αναμνηστικόν Μετάλλιον Εκατονταετηρίδος ΕΕΣ (1978)

6. Μετάλλια της "ΦΑΝΕΛΛΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΟΥ"

"Χαλκούς Σταυρός" "Διά τας εξαιρετούς προς τον έργον της Φανέλλας του Στρατιώτου υπηρεσίας" (1951 Απονομή από την τότε βασίλισσα Φρειδερίκη).

7. Λοιπές Τιμητικές Διακρίσεις

α. *"Χρυσούν Μετάλλιον" του Ροταριανού Ομίλου (Αθηνών - Βορρά) ως "εργασθείσα με αφοσίωσιν και αγάπην δια το μεγαλείον της Πατρίδος" (24 Μαρτίου 1991. Απονομή μετά θάνατον).*

β. Τιμητικό Δίπλωμα για τις προσφερθείσες υπηρεσίες της προς την Πατρίδα από τη Λέσχη Καταδρομέων και Ιερολοχιτών (Απονομή μετά θάνατον).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Διαβάζοντας κανείς σήμερα, μακριά από τις επιρροές και τα συναισθήματα του μεγάλου πολέμου, τα επίσημα και ανεπίσημα έγγραφα που σκιαγραφούν με σαφήνεια και ακρίβεια τη ζωή και τη δράση της Πρώτης Ελληνίδας Αλεξιπτωτίστριας Σόνιας - Σοφίας Φ. Στεφανίδου, διαπιστώνει ανεπιφύλακτα ότι υπήρξε μια γυναίκα πατριώτης ανήσυχη, δυναμική και ασυμβίβαστη, με υψηλά ιδανικά και εθνική υπερηφάνεια. Η υπερβολική αλλά και ανιδιοτελής αγάπη της για την πατρίδα και η σφοδρή επιθυμία της για εθελοντική προσφορά υπηρεσιών προς αυτήν την εμπύχωσαν τόσο πολύ, ώστε να δείχνει περιφρόνηση, όχι μόνο προς κάθε κίνδυνο, αλλά και προς το θάνατο ακόμα.

Σε μια, έστω και ηρωική, εποχή που η γυναίκες δεν είχαν τη σημερινή θέση στην κοινωνία, η Στεφανίδου, αδιαφορώντας για τις τότε αντιλήψεις, υπήρξε πράγματι μία πρωτοπόρος αγωνίστρια, δείχνοντας έτσι το δρόμο που έπρεπε ν' ακολουθήσει κάθε Ελληνίδα και κάθε Έλληνας που ήθελε να αγνωστεί για την ελευθερία της σκλαβωμένης πατρίδας του. "Ετόλμησε και ενίκησε" μια παράδοση που ήθελε τη γυναίκα στις υπηρεσίες των μετόπισθεν και μακριά από τις συγκινήσεις της μάχης. Αυτόν τον ωραίο αγώνα είχαν αποτολμήσει ακόμη, την ίδια εποχή, κι άλλες ηρωίδες γυναίκες· οι της Μάχης της Πίνδου και οι της Ελληνικής Αντίστασης κατά τη διάρκεια της τριπλής κατοχής· ήταν οι νεώτερες Μπουμπουλίνες.

Η Στεφανίδου, ωστόσο, είχε ένα επί πλέον προνόμιο: να είναι η πρώτη και η μοναδική για την εποχή του πολέμου Ελληνίδα Αλεξιπτωτίστρια και μάλιστα με πολεμικό άλμα στο ενεργητικό της. Ένα σπάνιο πράγματι προσόν για μία γυναίκα, η οποία μάλιστα υπήρξε πρωτοπόρος στην ειδική και επικίνδυνη εκείνη εκπαίδευση. Επίσης, είχε τη μέγιστη τιμή να τιμηθεί με το Χρυσούν Αριστείον Ανδρείας, ανώτατο πολεμικό μετάλλιο, το οποίο σπανιότατα απονέμετο σε γυναίκες για ηρωικές πράξεις τους στο Πεδίο της Μάχης.

Από την ημέρα που έκλεισε ο κύκλος της επίγειας ζωής της σεμνής και υπέροχης αυτής αγωνίστριας, η Ελληνική Πολεμική Ιστορία των "Αγώνων και Θυσιών" της περιόδου 1940-1944 την έχει καταγράψει στις σελίδες της και μάλιστα σε περίοπτη θέση, μαζί με πολλούς ακόμη επώνυμους και ανώνυμους ήρωες και ηρωίδες της εποχής εκείνης.

Σήμερα, δέκα (10) ακριβώς χρόνια μετά το θάνατό της, εγώ, ως Έλληνας αξιωματικός, αλλά και ως παλαιός καταδρομέας και αλεξιπτωτιστής, νοιώθω υπερήφανος που ασχολήθηκα με τη σκιαγράφηση της ζωής και της δράσης της ανεπανάληπτης Σόνιας-Σοφίας Φ. Στεφανίδου και ταυτόχρονα θεωρώ χρέος τιμής να υποκλιθώ μπρος στους υπέροχους αγώνες της, για τους οποίους επάξια έφερε στο στήθος της τις πτέρυγες του αλεξιπτωτιστού και τα στρατιωτικά Πολεμικά Μετάλλια, που τις απένειμε η πατρίδα ως ελάχιστη αναγνώριση της προσφοράς της προς αυτήν.

Προτού, τέλος, να κλείσω την παρούσα αφήγησή μου, θέλω να ευχαριστήσω θερμά της αδελφή της ηρωίδας, κ. Έλλη Στεφανίδου, η οποία με καλοσύνη δέχτηκε αμέσως να μου προσφέρει ό,τι σχετικό στοιχείο έχει φυλάξει με επιμέλεια, όπως επίσης και όλους αυτούς που με οποιοδήποτε τρόπο με βοήθησαν στη συγγραφή του παρόντος πονήματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Φιλοποίμενος Στεφανίδου, Ιατρού: Ατομικά έγγραφα, φυλασσόμενα από την κ. Έλλη Φ. Στεφανίδου
2. Σοφίας - Σόνιας Στεφανίδου: Ατομικός Φάκελος με έγγραφα και λοιπά γραφτά στοιχεία, φυλασσόμενος από την κ. Έλλη Φ. Στεφανίδου.
3. Σοφίας -Σόνιας Φ. Στεφανίδου: "Ημερολόγιο 1940-1944".
4. Σοφίας-Σόνιας Φ. Στεφανίδου: Ομιλία της από το Ραδιοφωνικό Σταθμό Αθηνών (22 Νοεμβρίου 1944).
5. Υπουργείου Εμπορίου και Βιομηχανίας (σήμερα Ανάπτυξης) / Διευθύνσεως Διοικητικού : Υπ' αριθμόν 810 Ατομικός Φάκελος της Υπαλλήλου του (Τμηματάρχου Α') Σόνιας - Σοφίας Φ. Στεφανίδου.
6. Ανδρέα Σπ. Σκανδάμη: "Ελληνίδες που πολέμησαν. Ηρωίδες του Πολέμου και της Σκλαβιάς". Έκδοση Δ. Πετσάλη, 1945.
7. Γιάννη Β. Ιωαννίδη: "Ελληνες και ξένοι κατάσκοποι στην Ελλάδα" Αθήνα, 1945.
8. Υπουργείον Εξωτερικών / Διευθύνσεως Μελετών και Πληροφοριών: Εγκύκλιος προς όλας τας Ελληνικάς Πρεσβείας με θέμα: "Περί συμμετοχής των Ελληνίδων εις τον πόλεμον, κ.λ.π." Αθήνα, 16 Μαΐου 1946.
9. Α. Βολταιράκη, Αστυνόμου: "Εις την υπηρεσίαν της Γκεστάπο" Αθήνα, 1946.
10. Πιπίτσας Ζητρίδου - Ελένης Ψημένου: Β' Παγκόσμιος Πόλεμος 1940 -1944. Ελληνίδες" Εκδόσεις "Αετός", Αθήνα 1950.
11. Σαράντου Π. Αντωνάκου: "Ελληνίδες σε μυστικές οργανώσεις εναντίον των Γερμανών", Μηνιαίο Περιοδικό "Ιστορία Εικονογραφημένη", Τεύχος υπ' αριθ. 95, Μάιος 1976. Εκδόσεις της "ΠΑΠΥΡΟΣ ΠΡΕΣΣ".
12. Δημητρίου Γυφτοπούλου: "Μαρτυρίες για την Ελληνική Αντίσταση, 1941-1944" Αθήνα, 1981.
13. Εγκύκλιες Διαταγές του Υπουργείου Στρατιωτικών (ΕΔΥΣ) Μέσης Ανατολής των ετών 1943 και 1944.
14. Εγκύκλιες Διαταγές του Υπουργείου Στρατιωτικών (ΕΔΥΣ) έτους 1945 (Απονομή Ηθικών Αμοιβών).

15. Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού/ Διευθύνσεως Νοσηλευτικής: Καρτέλες και Μητρώα των Εθελοντριών Αδελφών Νοσοκόμων.

16. Γενικού Επιτελείου Στρατού / Υπηρεσίας Στρατιωτικών Αρχείων (ΓΕΣ/ΥΣΑ) Αρχεία των Στρατιωτικών Νοσοκομείων: 7ου Αθηνών (1940-41), 1ου Ιωαννίνων (1941) και Χεντέρας Παλαιστίνης (1942-43).

17. Γενικού Επιτελείου Στρατού/Διευθύνσεως Ιστορίας Στρατού (ΓΕΣ/ΔΙΣ) Ιστορικός Τόμος: "Η Υγειονομική Υπηρεσία του Στρατού κατά τον Πόλεμο 1940-41" Έκδοση ΔΙΣ/ΓΕΣ, Αθήνα, 1983.

18. Δημοσιεύματα (κατά καιρούς) στο Ημερήσιο και Περιοδικό τύπο και σε διάφορα άλλα Ελληνικά και ξενόγλωσσα έντυπα. 19. Προσωπικές σημειώσεις του συγγραφέα από την έρευνα σχετικά με τη ζωή και τη δράση της Σοφίας - Σόνιας Φ. Στεφανίδου.